

REVISTA DE SOCIOLOGIE

DIRECTOR :

VIRGIL I. BĂRBAT

Profesor la Universitatea din Cluj.

APARE LUNAR

DIN

BCU Cluj / Central University Library Cluj
SUMAR :

Caracterul social al sentimentelor de profesorul **RAOUL GUYADER**
dela Școala de Inalte Studii Sociale
din Paris.

Universitățile populare germane de **GEORGE EM. MARICA**

Sociologia = o schiță istorică
și o definiție de profesorul **VIRGIL I. BĂRBAT**

(Sumarul complet pe pagina 4-a a copertei).

Revista de Sociologie

TEORIA ȘI PRACTICA CULTURII

APARE LUNAR

DIRECTOR:

VIRGIL I. BĂRBAT

Profesor la Universitatea din Cluj.

REDACTOR-CORRESPONDENT

PENTRU STREINĂTATE:

GEORGE EM. MARICA

ADMINISTRATOARE:

CORINA V. BĂRBAT

ABONAMENTUL:

Pe un an	Lei 300
Pentru instituții și autorități	„ 360
Pentru streinătate	„ 500

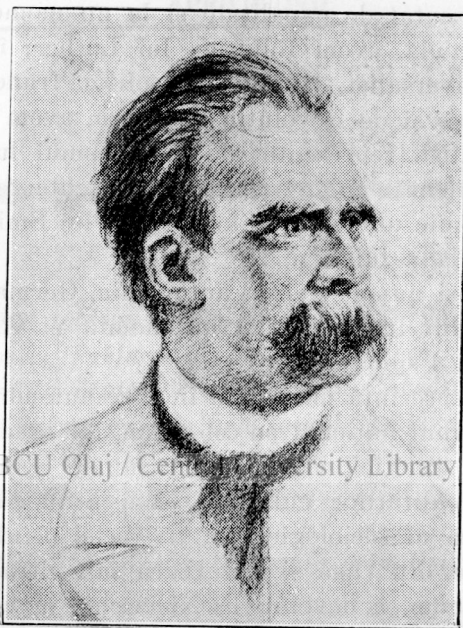
REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA:

38 STRADA MICO, CLUJ

Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază.

Fiecare număr al revistei va avea
cel puțin **48 pagini**

Rugăm On. public a lua act că **nu vom putea expedia revista, în afară de un număr de probă, de cât persoanelor care vor fi trimise abonamentul.**

FRIEDRICH NIETZSCHE (1844—1900)

Din lucrările lui Fr. Nietzsche: Die Geburt der Tragödie; Unzeitgemässe Betrachtungen; Menschliches Allzumenschliches; Die fröhliche Wissenschaft; Also sprach Zarathustra; Jenseits von Gut und Böse; Zur Genealogie der Moral; Der Fall Wagner; Der Wille zur Macht; Umwertung aller Werte; Ecce homo, etc. . . .

Friedrich Nietzsche: 1844—1900

Germania, intrată pe scena lumii internaționale în urma țarilor mai mari din Occident, a reprezentat, până la 1870—71, mai în toate domeniile, lupta elementului particularist împotriva universalismului existent. În fața universalismului Bisericii catolice, reprezentat de papalitate și la un moment dat și de monarhia spaniolă, avem Reforma lui Luther; în fața raționalismului universalist, filosofic și politic, francez, reprezentat de Descartes și de Revoluția Franceză, avem intelectualismul individualist, reprezentat de monadismul lui Leibnitz și individualismul național reprezentat de Fichte; în fața liberalismului economic universalist al Angliei lui Smith avem economia națională a lui List...

Căștigându-și numai treptat autonomia, Germania a fost silită să facă din lupta pentru autonomia ei completă problema centrală a spiritualității sale.

Nietzsche reprezintă momentul în care autonomismul acesta trece de pe planul național pe cel uman, iar aceasta nu numai în imperiul abstracției, cum fusese cazul lui Kant, ci mai ales în acela al realităților culturale, sau, atfel zis, al creației omenesti, adică al sociologiei. Lupta veche pentru autonomia creației umane, din vagă și metafizică sau ultra-realistă, cum fusese până acum, a devenit, la Nietzsche, în cadrul cel nou al unui popor în plină glorie și expansiune, o luptă pentru cultura umană. Tendința era păstrată, lărgindu-se cadrul numai.

Pornind din punctul acesta Nietzsche va vorbi de supraom, adică de înălțare tot mai mare a rasei deasupra animalului, după cum ne va vorbi și de o răsturnare a valorilor, adică de o readaptare a principiilor noastre morale, sociale și culturale, în genere, la necesitățile sistemului de viață, strict omenesc, atâtea atitudini care formează oarecum și axa discuțiilor unei sociologii înțeleasă ca știință a culturii.

Sociologia germană, fie că este organicistă, ca la Schäffle, fie că este considerată ca o știință a relațiilor, ca la von Wiese, nu va ieși din limitele fixate mai sus. „Societatea“ va fi pentru ea un tot original bine încheiat, care se precizează prin funcțiunea, prin forma sau prin scheletul lui și în care ideea de valoare este cel puțin subînțeleasă.

REVISTA DE SOCIOLOGIE

DIRECTOR:

VIRGIL I. BĂRBAT

Profesor la Universitatea din Cluj

ANUL I.

APRILIE, 1931

N-rul 4

Fapte și Comentarii

Autonomia școlii

Omul a avut todeauna nevoie de școală, dar niciodată atât de mult ca astăzi. Prefacerile din jurul lui erau altădată încete, aproape nesimțite pentru o generație, iar aceasta putea învăța rosturile vieții, în mare parte, dela familie. Când aveau loc schimbări mai mari, acestea erau, de obicei, catastrofale, cum au fost prefacerile produse de năvălirile barbare. Dar în astfel de cazuri școala devenea și mai inutilă decât în timpurile normale. Omul era împins atunci spre instincte și spre primitivitate, iar nu spre raționalizare și o îmbogățire a vieții.

Astăzi, prefacerile pașnice întrec în repeziciune premenirea generațiilor. Bătrânii nu mai pot iniția singuri pe cei tineri în treburile vieții. Dacă am judeca numai schimbările tehnice, ele sunt atât de mari dela o generație la alta, încât, după măsura de altă dată, între părinți și copii sunt câteva sute de ani de invenții! De aceea, ca niciodată în trecut, între generații s'a intercalat școala, ca depozitară și răspânditoare a cunoștințelor celor noi și mereu noi. Ea este în vremurile noastre singura legătură posibilă între oamenii de ieri și cei de mâine, iar caracterul ei atârnă în mare parte de această funcțiune. Ea este rațională și dinamică; baza ei este în înțelegerea lumii, iar idealul urmărit este în viitor.

Importanța crescândă a școlii, în genere și în special al felului acesta de școală, merge mână'n mână ca necesitatea de a consolida autonomia acestei instituții. Spre a putea fi un conducător obiectiv al oamenilor, școala trebuie scoasă de sub influența

luptelor confesionale și politice. Ea reprezintă interesele comune ale oamenilor de astăzi, adică locul în care se depozitează spre fructificare bogățiile raționale adunate de ei. Ca atare, școala trebuie să fie acum înafară de influențe trecătoare politice sau de altă natură. Ea trebuie să fie și să rămână în serviciul direct al poporului.

De aceea, multe state din Uniunea americană d. ex. au mers atât de departe încât au despărțit cu totul școala de viața politică. Bugetul chiar, atunci când este vorba de școală, are la bază o contribuție directă, separată de restul impozitelor. Un guvern poate, din motive de economie, micșora cheltuelile publice, tratând în consecință bugetul general al statului respectiv; într'o țară, cu un regim ca cel menționat mai sus, el nu va putea însă ataca fondul destinat educației, pe care poporul poate consimți chiar să-l mărească, atunci când reclamă totuș reducerea cheltuelilor în altă direcție. Urmează dela sine că având un astfel de sistem economic la baza ei, școala nu mai este, în fările acelea, supusă cu nimic puterii politice. Autoritățile școlare, până la cele mai înalte, sunt desemnate alături de puterile politice și sub controlul ultim al cetățenilor.

In felul acesta se ajunge la o autonomie școlară adevărată, autonomie cu mult mai imperioasă decât aceea a telefoanelor sau a căilor ferate, căci rostul ei este să asigure dezvoltarea bogățiilor sufletești, de care atârnă azi mai mult ca altădată și cele materiale ale poporului întreg. Înainte deci de a ne gândi să dăm o organizație serioasă școlii românești trebuie să-i asigurăm puțința unei vieți independente de interesele și capriciile pedagogice ale oamenilor politici. Ea trebuie pusă în contact imediat cu poporul și atunci își va găsi mai ușor și menirea ei adevărată.

Demnitatea dascălului

Cinstirea școlii implică însă și cinstirea dascălilor. Căci dacă școala are în viața modernă importanța semnalată mai sus, este incontestabil că ea nu va putea da roadele așteptate decât în măsura în care dascălii ei vor fi la înălțimea necesară. Iar această înălțime trebuie să fie respectabilă, spre a putea impune.

Intr'un sens, superioritatea dascălului trebuie să aibă în ea ceva din respectul pe care l-a avut întotdeauna mulțimea pentru

tot ce este în legătură cu spiritul; poporul trebuie să vadă în dascăli pe conducătorii lui cei mai utili pentru el, dar cei mai puțin preocupați de propriile lor interese. Vremurile cele noi au nevoie și ele de preoții lor speciali, de preoți a căror muncă și viață să fie un îndemn permanent către spiritualitatea fără de care ele nu pot continua să trăiască.

Privită din unghiul dascălilor, profesiunea lor trebuie să aibă deci ceva din caracterul nobleței de pe vremea lui Ludovic al XIV-lea, așa cum și-o închipuia cel puțin de Bonald. După acesta, Vechiul Regim, acela care a fost desființat de Revoluția Franceză, avea superioritatea față de viața democratică inaugurată în secolul al XIX-lea, că îndemna pe toți să câștige bani, spre a-și procura toate demnitățile sociale, noblețea chiar, cu ajutorul lor; dar nobilimei îi interzicea să urmărească scopuri utilitare, menținând prin aceasta în conștiințe ideea că există ceva mai mare decât câștigul material și anume noblețea. În felul acesta, zice de Bonald, viața întregă căpăta un sens și o valoare.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Lăsând la o parte exactitatea tabloului, în cece privește desinteresarea nobilimei din Vechiul Regim față de bunurile materiale, din spusele lui de Bonald rămâne totuș un fapt, care ilustrează un adevăr mai general: clasele de sus nu au un rol efectiv în viața popoarelor decât în măsura în care rațiunea existenței lor este mai spirituală decât aceea a claselor de jos. La lucrul acesta s'a gândit poate și Louis Latzarus când a spus, în Les Nouvelles Littéraires dela 10 Ianuarie, 1931, că scriitorii nu trebuie să imiteze pe fabricanții de automobile și să facă din numărul de volume vândute preocupăția lor de căpetenie. Căci, zice Latzarus, „demnitatea oamenilor de litere constă în faptul că ei preferă avuțiile spirituale bunurilor urmărite de mulțimea vulgară...”, cece este frumos spus și gândul acesta nu poate lăsa nesimțitoare nici... dăscălimea. Altfel, făcând și ea ca toată lumea, adică gândindu-se în primul rând la mercantilizarea meseriei dăscălești, s'ar întâmpla cece spune de Bonald că are loc într'o societate în care... noblețea este stăpânită de aceeaș patimă ca și celelalte clase sociale, adică de gândul câștigului: societatea întregă ar da năvală în sus, după acelaș lucru: bogăția, iar odată ajunsă acolo n'ar găsi pe nimeni care să o învețe ce să facă cu bunurile acumulate. Rămânând în picioare

un singur principiu: lupta pentru avere, societatea ar fi în curând prada acestei lupte și sfârșitul definitiv nu ar întârzia.

Dascălii sunt preoții vremurilor noi: ei nu pot uita aceasta! Dar ei nu pot și nu trebuie să fie umiliții acestor vremuri! Cei în drept nu trebuie să uite nici ei acest lucru! Căci, referindu-ne tot la Latzarus, spunând că oamenii de litere nu trebuie să se gândească în primul rând la câștig, „aceasta nu înseamnă să condamnăm scriitorii la sărăcie. E vorba numai să le amintim că ei nu trebuie să urmărească posibilitatea unei vieți de risipă“. Atât!

*Să nu se uite apoi că preoții vremurilor noastre sunt inițiatorii succesului cel mai mare pe care l-a cunoscut omul asupra naturii, iar dacă nu e bine ca profesorii, împreună cu toți intelectualii, să uite menirea lor specială de dragul bogăției, nimic nu-i poate face să uite că siguranța unui oarecare confort, lucru pentru care luptă astăzi toate clasele sociale, este elementul care a dat atâta dinamism muncii omului modern, element de care nu se pot lipsi nici cărturarii, fără a se decapita, sau a deveni visătorii anemici ai trecutului, de care lumea actuală n'are nevoie. Dascălii, într'o lume a buneistării, nu-și uită, desigur, menirea lor, dacă reclamă să fie plătiți omeneste, nu ca șefii de întreprinderi comerciale, ăe sigur, dar destul ca să-și poată întreține familia în mod decent. Dacă societatea nu va face lucrul acesta, zice Todd (*Theories of social progress*), elementele inventive, singurele care dau viață oricărei instituții, vor lua alle drumuri. Iar școala va rămânea să fie condusă de oameni de duzină, care sunt destul de buni ca să transmită mai departe superstițiile, tradiția și formalismul, adică bagajul obișnuit al unei instituții școlare anemice.*

In zilele grele, prin care trece țara noastră acum, e bine să ne amintim toate punctele de mai sus: importanța școlii în timpurile moderne; necesitatea autonomiei ei și problema demnității profesorilor. Școala noastră avea, desigur, nevoie mare să fie transformată; dar ea nu trebuia mutilată, cum a fost, de fapt. Iar autonomia școlii și demnitatea profesorilor trebuiau respectate mai ales astăzi, când, orice s'ar zice, tot numai școala ne poate ridica. Școala însă și profesorii au fost tratați mai fără cruțare poate de cât toate instituțiile și de cât toate categoriile de funcționari. Așa-zisul proletariat intelectual,

asupra căruia nu sunt, de fapt, date exacte, nu poate servi drept argument împotriva școlii. El vorbește, cel mult, împotriva îndrumării rele a școlii de până acum. Iar cauza acestui din urmă rău este tot felul satrapial în care oameni fără preparație specială, au făcut legi în școli, pe deasupra profesorilor, a școlii și a nevoilor reale ale poporului.

Melancolia așteptării

Un rege, care nu era prea liberal de altfel, iubea să spună despre el că nu este decât primul servitor al țării. Publicul românesc ar putea, la urma urmelor, pretinde ca oamenii noștri politici să-și aducă și ei aminte mai des de această vorbă augustă!

Dar să admitem că aceasta ar fi prea mult pentru atmosfera orientală în care trăim. Există însă un lucru la care cel mai umil popor nu poate renunța, fără a se degrada. E vorba de dreptul de a fi luat în serios și de a nu fi mințit. Conducătorii noștri au uitat și dreptul acesta elementar al poporului.

Pentru a vă convinge, amintiți-vă făgăduelile făcute acestuia, în ultimii ani și puneți-le față'n față cu conduita acelora care le trâmbețau. Cetiți apoi și tot ce a scris presa noastră zilnică, în acelaș spațiu de timp și în aceeaș materie și puneți totul în fața mizeriei de azi. Nu a existat, deoparte, lege făcută de adversarii politici, care să nu fie înfierată ca un atentat la cinstea și avutul națiunii și nu a existat fantezie economică, născocită însă de un partizan, care să nu fie cântată drept o idee salvatoare a neamului. Pe de altă parte, nu a existat amărăciune care să nu fie rezervată locuitorilor acestei țări, până la finala dinaintea Paștilor, care consfințea oficial deșertăciunea tuturor ideilor mântuitoare cu care ne fericiseră oamenii noștri mari dela o vreme încoace.

O paranteză. Când vă gândiți la oamenii noștri politici, să nu uitați niciodată nici presa noastră zilnică. Vorba ceia: cum îi Turcu și pistolu! Ne-a îmbătat și ea cu vorbe tot atât de mult cât și conducătorii politici; acum, când aceștia sunt constrânși de faliment să tacă, tace și ea! Cine a spus la noi că nu mai avem partide de idei? Cine va studia și spânzura 'n vederea tuturor un alt adevăr, nu mai puțin întristător: că nu mai avem presă zilnică de idei? Trăim, în cazurile cele mai fericite, în plin impresionism gazetăresc!

Chestiunea este însă alta acum: de unii sau de alții, poporul românesc a fost mereu mințit și amestit, iar gestul lui natural a ajuns să fie acela al unuia care întinde instinctiv mâna în lături, să caute un sprijin, să nu cadă. Puțini l-au ajutat să învețe să se rezime pe el însuși! Dintre toate păcatele oamenilor politici de până acum, acesta a fost poate cel mai mare, căci el a ruinat sufletul, care se reface mai greu decât viața economică.

A îmbătrinit așteptând mirele!

Adaptare după Spencer,
World-Herald, Omaha

Un judecător american, Brandeis, a spus că: „Adevăratul dușman al libertății este inerția poporului“.

Am ajuns noi atât de departe?!

Iar aceia care doresc sincer regenerarea vieții noastre publice nu cred că lucrul care se impune mai mult astăzi este o curățire a vieții politice de sus cu ajutorul controlului tot mai efectiv exercitat de cei de jos? Și pentru că am vorbit mai sus despre școală, ne permitem o întrebare: Unde este ministrul care să facă pentru învățământul cetățenesc de acum ceea ce a

făcut Haret pentru cel economic? Ar fi un vânt care ar înfiora pădurea cea tânără a dăș-

călimii, vânt care ar îndepărta multe miasme și, fără a revoluționa ceva, ar schimba țara în decursul unei generații!

Dar cum un astfel de ministru nu există, de ce să nu înceapă fiecare, acolo unde este, în mic, ceea ce nu se poate începe deodată în mare? Lucrul nu este imposibil!

Cine să înceapă? Fiecare, repetăm, căci nefiind vorba de câștiguri politice personale, izolarea și anonimatul vieții fiecăruia din noi, nu pot fi piedici în fața muncii enorme, care așteaptă ivirea tocmai a unor astfel de devotamente anonime, care sunt pentru un popor sămânța care se îngroapă, pentru că ziua de mâine să-și poată avea pădurea și umbra ei.

Caracterul social al sentimentelor

Intre individ și colectivitate, — Caracterul local al sentimentelor. — Caracterul sociologic al deosebirii sentimentelor.

Intre individ și colectivitate.

Se crede, în genere, că nimic nu poate fi mai liber, mai spontan și mai personal, decât sentimentele. Se admite, e drept, că actele voinței noastre și chiar și felul de a grupa ideile și de a duce mai departe judecățile noastre, pot foarte bine să păstreze urma constrângerilor sociale, a regulilor colective de purtare și de gândire. Dar, ce poate fi mai sustras influențelor înconjurătoare, decât viața noastră afectivă? A iubi, a urî, a se bucura, a se întrista: iată atâtea izbucniri intime ale sufletului nostru, care, dacă voim cât de puțin numai, ies de sub directivele și constrângerile grupului.

Și cu toate acestea nu este așa! Felurile de a fi ale societății, influențează toată viața noastră internă, dela cele mai neînțelese tresăriri ale sufletului până la emoțiile cele mai puțin perceptibile propriei noastre conștiințe. Când mă revolt, când plâng, când râd, nu exprim sentimentele unui om, care ar fi, printr'o ipoteză imposibilă, cu totul despărțit de colectivitate; eu mă revolt, plâng, râd în felul grupului meu, iar aceste porniri „spontane“, ar fi altele dacă eu aș face parte dintr'un alt grup. Căci, cu siguranță, mânia, plânsul și veselia, nu sunt la fel în Franța ca în China, precum nu sunt perfect asemănătoare la Paris ca la Marsilia.

Dar, se va spune, chiar dacă trebuie să admitem că diferitele caractere etnice imprimă expresiei sentimentelor noastre deosebiri perceptibile, nu rămâne mai puțin adevărat că, sub

această varietate de exprimare, sentimentele păstrează totuș o fundamentală asemănare. Mânia rămâne tot mânie, fie că vine dela un mandarin din Șang-Hai, fie dela un cântăreț din Montmartre; pentrucă ea este mai înainte de toate, o mânie omenească, și pentrucă omul este acelaș în toate timpurile și pretutindeni.

Caracterul local al sentimentelor.

Etnografii și sociologii noștri au contestat însă această identitate a omului cu el însuș în timp și spațiu, identitate care e și postulatul literaturii noastre clasice. Așa precum caracterul psihologic al unui cal de povară nu este la fel cu acela al unui pur sânge arab, tot astfel în specia umană tipurile de gândire și de sentimente nu sunt aceleași dela negru la alb, nici la albi, dela Arian la Semit, nici la Ariani, dela Francez la Spaniol. Aceasta ne-o poate dovedi cu prisosință, de exemplu, deosebirea ce vedem într'o anumită epocă, între logica palestiniană, așa cum o găsim în Biblie și cea greacă, așa cum ne este dată de către filosoffii atenieni.

Deosebirea felului de a fi al oamenilor, după timp și loc, se afirmă până și în cele mai personale reacțiuni sufletești. Să luăm, de exemplu, durerea pricinuită de moartea unei ființe dragi. Mama, al cărei fiu a murit, ar trebui să simtă, la orice latitudine, aceeași durere, când împrejurările de fapt sunt aceleași. Ei bine, îmi veți permite să cred că nu voi vedea nici odată, în Franța, o mamă în doliu plângând ca acea mamă egipteană pe care am zărit-o odată, pe malul Nilului! Fiul său se încase în fluviu. Venită în grabă, nenorocita mergea dealungul țărmlui cu brațele spre cer, urlând, sau se întorcea spre valuri, reclamându-le copilul ei. Deodată ea intră în Nil, lovind apa cu brațele ca și când ar fi vrut să oprească curențul cel puternic care târa victima lui spre mare. După aceea ea își sfâșie obrazul, blestemând fluviul. Pentru Egipteni, această scenă era foarte naturală. Dar, oricât de ciudată ar părea ea unui european, rămâne incontestabil că biata femeie arabă nu-și poate închipui ca felul ei de a jeli, să nu fie cel mai natural, singurul natural. Indoliații din occident, trebuie să-i pară calculați și nesinceri cu durerea lor mai stăpânită.

Să nu se spună că, în acest caz trebuie să se păstreze o deosebire între sentiment și exprimarea lui. S'ar săvârși o mare greșală, care a și fost pusă în lumină de psihologia contimporană a lui Lange și a lui James. Un sentiment care ar fi izolat de exprimarea lui — înțelegând prin exprimare așa cum trebuie, nu numai mimica figurii și mișcărilor violente ale trupului, ci totalitatea modificărilor fiziologice, fără a se omite nici cele mai ușoare turburări vasomotrice sau de secreție — un astfel de sentiment n'ar mai fi un sentiment concret, ci o construire a spiritului. Frica, de exemplu, considerată ca fenomen strict fiziologic, nu este altceva decât rezonanța în conștiința noastră a turburărilor din organism (îngălbenirea sau înroșirea, tremurăturile, etc...). De altfel ar fi și mai exact să se spună că frica are un caracter atât psihologic cât și fiziologic, asemenea oricărui fenomen uman și este formată în acelaș timp de paloare, de tremurătură și de rezonanța lor în conștiința noastră. Astfel, în cazuri de doliu, plânsul fiind deosebit și tot deosebite fiind și gesturile și emoțiile, trebuie să admitem că și durerile mari se deosebesc între ele.

Această deosebire însă nu este cu totul datorită temperamentului fizic. Cea mai bună dovadă e că emoțiile puternice nu sunt aceleași la un tip nervos din Occident ca la un tip nervos din Orient, ori la un mândios norvegian și la un mândios din Congo. Rămâne deci singura explicație trainică aceea, în virtutea căreia *individul tinde să simtă și să-și exprime sentimentele în felul grupului său.*

Caracterul sociologic al deosebirii sentimentelor.

Există, de exemplu, la unele triburi din America de Nord, obiceiul salutului cu lacrimi. Când două rude sau prieteni se revăd după o despărțire destul de lungă, ei se salută plângând și lacrimile lor sunt, fără discuție, foarte sincere. Aceasta, fiindcă mentalitatea colectivă a stabilit că morții comuni trebuie să fie plânși la fiecare întrevvedere mai însemnată: deaceia ei plâng foarte natural. În Japonia, un tată, o mamă, un frate care au pierdut o ființă dragă, anunță nenorocirea lor zâmbind, aproape râzând. Iar aceasta pentru că așa reclamă legea bunăpurtării, ceea ce e de ajuns pentru că durerea să fie într'adevăr potolită în momentul când persoana îndoliată se află în

societate. La triburile polineziene, doliul este prescris numai pentru femei. Iar bărbații nefiind obligați să fie triști la moartea unui membru din familia lor, de cele mai multe ori nici nu sunt.

Aș crede o nedelicatete din partea mea să mă ocup aici, în acest studiu și de felul nostru occidental de a simți durerile pricinuite de pierderile unor membrii din familie; și nu doresc nici ca rânduile aceasta să cadă sub ochii vreunei cititoare mâhnită de un doliu recent. Cu toate acestea ar fi foarte interesant de arătat, cum durerile noastre cele mai intime, iau formele emotive care sunt întrebuințate în societatea noastră, forme care sunt — ca să spunem așa — impuse de ea, fără ca pentru aceasta să fie cât de puțin știrbită sinceritatea noastră. Dimpotrivă, niciodată nu pare mai sinceră emoția noastră, atât nouă cât și celor din jur, ca atunci când ea urmează natural și fără revoltă, uzul colectivității.

Așa că, sentimentele noastre, chiar cele mai tănuite, purtând pecetea obligațiilor sociale, cari apasă asupra exprimării lor, au întotdeauna un caracter sociologic. Ieșite din adâncurile încă nelămurite ale stărilor fiziologice și imediat socializate de normele de viață ale grupului, sentimentele păstrează, mai puțin decât am vrea noi să credem, caracterul individualității noastre. „Partea psihologiei nu este decât o pojghiță fină între fiziologie și sociologie“ spune în acelaș timp, nu numai sociologul Marcel Mauss, dar, ceea ce este mai semnificativ, chiar și psihologul Georges Dumas.

[trad. din franceză de C. B.]

Raoul Guyader

Profesor la Școala de Inalte Studii
Sociale din Paris.

Universitățile populare germane

Apariția și cadrul general al universităților populare germane. — Cum funcționează Universitatea populară germană. — Tipuri diferite de școli. Biblioteci populare.

Apariția și cadrul general al universităților populare germane.

Universitatea populară germană e un produs al democratizării Germaniei de după război. N-au lipsit nici înainte de 1914 încercări de a lumina masele. Chiar în anul 1871 a luat naștere o asociație generală pentru răspândirea culturii în popor: **Gesellschaft für Verbreitung der Volksbildung**, organizând ani de-a rândul cu succes inegal, cicluri de conferințe în tot cuprinsul țării. Iar în primii ani ai secolului nostru s'au dezvoltat în provinciile din Nord: **Schleswig-Holstein** (la granița Danemaricii) și câteva universități populare după modelul danez. Dar toate aceste încercări, ca și conferințele ținute de organizațiile academice, de studenți sau societățile științifice în orașele mai mari ca Frankfurt sau Berlin, au avut o influență redusă, adresându-se numai unei pătri foarte subțiri, formată din burghezimea mică și mijlocie, intelectuali și funcționari. O mișcare de educare și luminare a poporului în sensul propriu al cuvântului n'a existat în Germania până la sfârșitul războiului.

De vină sunt împrejurările ca și sistemul de lucru al diferitelor asociații pentru cultura poporului. Conferințele ținute înainte n'au avut răsunet fiindcă nu s'au îndreptat către cei mulți. Le-a lipsit o idee conducătoare și un suflet. Căci rolul lor nu era acela de a crea un suflet unitar, de a forma prin

conferințe și publicații o nouă atmosferă spirituală, desăvârșind astfel unitatea politică dela 1871, creind comunitatea germană visată de patrioții ei în decursul veacului trecut, cui roștul lor era numai de a răspândi „cunoștințe“. A lipsit entuziasmul care să încălzească cunoștințele expuse adunând pe cei mai umili și săraci în sălile de cursuri. Caracterul lor intelectualist și abstract a lăsat în afară marea masă dela țară ca și dela oraș; de sufletul lor îngrijindu-se mai departe cele două confesiuni, diferite cercuri și partide, în primul rând, partidul social-democrat, săpându-se astfel o prăpastie și mai adâncă între cetățenii aceleeași țări. Statul german, dinainte de 1914, condus de o oligarhie capitalisto-feudală, n'a avut nici o înțelegere pentru nevoile și aspirațiile politice și spirituale ale celor de jos. Nici Junkerii, nici marii industriași n'aveau vre-un interes pentru o luminare a maselor, o lărgire a culturii poporului și o încorporare a celor mulți în viața organismului politic.

Desnodământul războiului european a adus însă după sine o transformare radicală a structurii politice și sociale a Germaniei. Atunci când statul autocratic, statul de clasă se prăbușea, când granițele erau amenințate de armatele străine, iar războiul civil, înăuntru, puneă în pericol însăși existența națiunii, s'a văzut în universitățile populare mijlocul cel mai puternic de a salva unitatea și comunitatea germană. Ele erau pe de altă parte simbolul noilor orientări sociale desăvârșite în Germania, a străduinții de a câștiga poporul cel uitat înainte. În anii aceia de deprimare, nesiguranță, visuri, chiar extravagante, dar totuși ani bogați de sbucium, sfortare, efervescență spirituală și idealitate care au fost primii ani după 1918 în Germania, au răsărit Universitățile populare. Pretutindeni, la țară și la oraș s'au înființat școli populare întrecându-se în număr de auditori și activitate. Fiecare oraș și orașel și-a creat școala lui pentru cei mulți, chemați astăzi să-și spună cuvântul în treburile țării. Și au alergat cu mult suflet mii de lucrători și salariați, oameni simpli și oameni mai instruiți, toți doritori de a fi inițiați în lumea mai frumoasă care fusese până atunci numai privilegiul câtorva norocoși. Dar această revărsare generoasă n'a durat mult. Imprejurările ca și sufletul omenesc au răcit treptat entuziasmul. Universitatea populară nu era „pământul făgăduinții“ cum și-o închipuiseră

sufletele înfrigurate, ci o simplă instituție omenească cu bunuri și rele adică imperfecțiuni. Intelectualii cărora li se încredințase conducerea n'au avut peste tot tactul și priceperea necesară de a-și apropia auditorii. Au părăsit în primul rând școala proletarii, lucrătorii. Lovitura cea mai grea a adus-o însă criza financiară după 1920. Devalorizarea monedei și greutatea economice pe care le aducea fiecare lună și fiecare zi a silit statul și orașele, care se arătaseră la început atât de generoși față de noua instituție, să restrângă sau să retragă definitiv sprijinul material acordat școlii. Au pierit astfel sute de școli.

Anul 1923 înseamnă o nouă epocă în viața Universităților populare germane. Dacă școala pierde din nimb, ea câștigă însă în așezare și siguranță. Se strâng rândurile. S'a constituit atunci o asociație pentru promovarea instituției (Hohenrodter Bund), organizându-se în anii următori, în mod regulat, cursuri pentru conducători, conferințe și congrese. Asociația și-a câștigat merite foarte mari pentru înboldul care l-a dat acestei mișcări. Dar înainte de a trece la descrierea mecanismului funcționării Universității populare germane și a diferitelor tipuri de școli să precizăm și să delimităm această școală față de celelalte instituții școlare și în primul rând față de universitatea propriu zisă.

Dacă Universitatea populară germană a avut și întreține și astăzi raporturi vii cu orașele, statul, confesiunile religioase, cu diferitele cluburi sociale și chiar cu partidele politice, ea n'a avut și n'are nici o legătură directă cu Universitatea sau celelalte școli superioare. Universitatea populară germană nu e o Extensiune Universitară. De obicei directorul școlii în orașele universitare e un docent sau un profesor extraordinar, dar faptul acesta ca și faptul că mulți profesori dela școlile superioare și dela licee și-au oferit serviciile și predau cursuri acolo, nu trebuie să ducă la concluzia existenței unor legături cât de slabe între cele două instituții. Universitatea și Universitatea populară sunt în Germania două școli absolut distincte și despărțite. Motivul acestei situații trebuie căutat în structura intelectualistă a Universității germane. Dela sine, ea n'a găsit drumul spre popor și opinie publică, după cum nu l-a găsit nici una din universitățile continentului. Universitatea germană s'a bucurat și se bucură și azi pe drept de reputația

unei bune școli profesionale, dar și a unei instituții de cercetări științifice. Inșă, pe când școlile superioare practice ca și Facultățile de științe au avut în centrul manifestărilor lor și ideea de serviciu social, pornind dela nevoile reale ale Germaniei în plină dezvoltare tehnică și economică, influențând și pregătind opera de prefacere și stăpânire a pământului german, fiind la rândul lor sprijinite neprecupețit de oficialitate și industrie, profesorii de Filosofie, Filologie, Literatură și Istorie s'au închis în cercetări meticuloase și savante. N'a lipsit aici numai legătura cu viața, dar a lipsit ceva și mai esențial, ceva, care a format mândria și gloria facultăților de Filosofie în epoca umanistă și romantică, la începutul sec. al 18-lea, în Germania: spiritul de sinteză. Deaceea Universitatea populară, căreia îi venea sarcina să încadreze cetățeanul german în Republică și să-i dea un sistem complet al vieții și locul lui în Univers și în Stat, o imagine unitară a existenței, nu putea porni și nu se putea lega de Universitate, care devenise în ultimul timp tot mai mult o instituție de cercetări speciale.

Cum funcționează Universitatea populară germană.

După cum arată și numele, Universitatea populară (Volks-hochschule) e o școală cu un rost precis și cu lecții regulate, care se țin de obicei seara după 8. Spre deosebire de celelalte școli, ea nu e legată însă de vre-un program anumit și nu pregătește pentru nici o situație socială sau profesiune. Intenția conducătorilor a fost dela început de a face din această școală populară un loc neutru de discuții, dând posibilitate diferitelor grupuri sociale să cunoască și să înțeleagă toate opiniile, ideile și soluțiile cele mai variate care s'au dat problemelor fundamentale ale vieții, înlesnind astfel apropierea între suflete și nu un mijloc de ascensiune socială sau o școală profesională. De aceea locul fundamental în programele școlilor îl au discuțiile asupra sistemelor de viață, și nu există program care să nu trateze pe lângă sistemul de viață al confesiunilor pozitive: Catolicismul și Protestantismul și sistemele de viață ale Europei moderne: Liberalismul sau Socialismul. Prin lămurirea resorturilor și tendințelor fundamentale ale vieții de azi se tinde la o transformare mai profundă, la o creare a sufletului individual și social. Se dau în aceste școli și multe cu-

noștințe, dar acestea sunt socotite numai ca un mijloc, strecurându-se alături de idealele care se desprind din discuția comună. Munca și originalitatea Universităților populare germane nu constau în răspândirea, cu orice preț, a cunoștințelor, până în cele din urmă straturi ale poporului; în ele se urmărește în primul rând o adâncire, o transformare, o largire și o îmbogățire a sufletelor și a idealității. De aceea nici nu se țin propriu zis cursuri, sau foarte puține, ci un fel de seminarii (Arbeitsgemeinschaft). Tema aleasă se desfășoară de obicei în întrebări și discuții, conferențiarul putând fi întrerupt oricând în expunerea sa de către auditori. Subiectele se aleg totdeauna în înțelegere cu aceștia din urmă, ilustrându-le și legându-le cu viața de toate zile. Astfel problema: Germania și Economia de astăzi a atras după sine o serie de alte probleme care au fost cercetate și clarificate: Raporturile comerciale ale Germaniei, Vămile și rostul lor, Orașul mare și viața economică, Sistemul de viață modern și viața economică, Biserica și viața economică de astăzi, etc. Ședințele durează $1\frac{1}{2}$ —2 ore, iar discuțiile se duc mai departe pe drum sau într'o berărie, sau cafenea vecină, unde se strâng totdeauna, după curs — unul din motivele frumoase ale conferințelor în Germania — un grup de auditori mai vechi împreună cu conferențiarul. Alături de cursuri și conferințe generale asupra structurii universului și vieții, de Istorie și Artă sunt apoi și cursuri practice de contabilitate, limbi, gimnastică, muzică¹).

¹ Dau aici lista cursurilor care se țin în semestrul acesta (15 Martie — Rusali) la Universitatea populară din Colonia: 1) Rostul și menirea creștinismului în haosul social de azi. 2) Evanghelia lui Matei. 3) Curente spirituale și culturale în Europa de astăzi. 4) Paștele bisericii catolice. 5) Câteva probleme fundamentale ale creștinismului. 6) Neputința materială și sufletească. Cauzele lor și mijloacele de combatere prin Stat și Biserică. 7) Viața catolică în Anglia. 8) Introducere în studiul asigurărilor sociale. 9) Teatru, cinematograf, radio, ca forme de viață socială. 10) Politică economică și școlară a statului modern democratic. 11) Cartele și trusturi, ca forme de viață ale sistemului capitalist. 12) Probleme economice. 13) Crizele politicii externe germane dela 1870 și însemnătatea lor pentru prezent. 14) Reparațiile care trebuiesc plătite statelor învingătoare. 15) *Die Eifel* (regiune în Renania). Aspecte: țara, poporul, economia și arta (curs care va fi însoțit și de o excursie în trei locali-

Auditorii cursurilor sunt în cea mai mare parte lucrători și salariați, mici funcționari și comercianți, adică oameni care se strâng seara în sălile școlilor, după 8—9 ore de muncă oboșitoare și mecanizată. În contactul personal cu dascălii și intelectualii conducători ai școlii, în atmosferă neutră, largă și obiectivă a școlii se desprind valori superioare, neprețuite pentru viața modernă. Dincolo și deasupra vieții pătimașe a străzii, a sindicatelor și partidelor politice, Universitatea populară înseamnă pentru mulți singura atmosferă pură și binefăcătoare, singurul loc unde nu li se ațăță patimele, unde găsească o comunitate de semeni doritori ca și ei de a-și îmbogăți și înfrumuseța viața. Legătura care-i unește nu e interesul, ci dorința dezinteresată de o viață mai ridicată. Poate aici e rostul cel mai mare al acestei școli: nu numai să formeze educația politică, cetățenească și spirituală a celor mulți, ci să trezească și să desvolte în sufletele masei năzuința spre idealitate. Înfrumusețându-le existența ea trebuie să deștepte și să susțină înțelegerea pentru o viață sîpirituală și umană.

BCU Cluj / Central University Library Cluj
Tipuri diferite de școli.

Universitățile populare germane n'au un caracter unitar. Structura socială și politică diferită a Germaniei a creat și aici formele cele mai diferite. Au răsărit pretutindeni, în Vest ca și în Nord, la țară și la oraș, adaptându-se nevoilor, împrejurărilor, păturilor sociale și oamenilor care le-au sprijinit. Ele au luat naștere într'un loc prin ajutorul statului, în altă parte prin bunăvoința comunelor și orașelor, uneori fiind susținute chiar de asociații și cercuri culturale. În Nord și Răsărit spi-

tăți ale provinciei). 16) Din laboratorul marilor cercetări. 17) Originea pământului. 18) Arta sec. IX-lea (vor avea loc și două vizite în oraș și muzee). 19) Introducere în Fiziologia Auzului și Estetica Muzicii. 20) Curs de dicțiune pentru înaintați. 21) Curs de limba germană. 22) Curs de limba germană pentru înaintați. 23) Exerciții de aritmetică. 24) Coruri vorbitoare. 25) Curs pentru coruri, instrumente cu coarde și lăută. 26) Curs de gimnastică ritmică, ca bază pentru educația muzicală. 27) Exerciții de gimnastică, ritm și dansuri populare. 28) Exerciții de teatru popular. Pentru fiecare curs (o oră sau o oră și jum. pe săptămână), se plătește o marcă (40 lei). Școlarii și lucrătorii fără lucru plătesc numai jumătate).

ritul acestor școli e mai reacționar și mai tradiționalist. Un caracter naționalist-conservator au și universitățile populare dela țară. Cele din Sud și Vest, în ținuturile catolice, lucrează în mod firesc și în înțelegere cu biserica. Iar școlile superioare populare din orașele mari, din orașele industriale au o ideologie democratică cu multe simpatii pentru socialism și revendicările democratice ale muncitorimii. Și nu numai spiritul, dar și programul de activitate și problemele îmbrățișate variază foarte mult după regiune și școală. Astfel școala populară superioară din Stuttgart a dezvoltat ani de-a rândul problema femeii și toate chestiunile conexe cu această problemă. La Jena apoi s'a vorbit despre Tinerime.

Se pot distinge patru tipuri deosebite de universități populare: 1) școala serală din oraș (Abendvolkshochschule); 2) școala populară la țară pentru orășeni (Heimvolkshochschule); 3) școala populară pentru săteni; 4) căminurile școlare populare (Volkshochschulheim). Spre deosebire de școala serală din oraș, a cărei structură și funcționare am văzut-o înainte, universitățile populare dela țară pentru orășeni au un regim de școală-internat, cu mai multe ore de cursuri pe zi, ore de meditație, excursii, muncă în grădina școlii, nedeosebindu-se de școlile propriu zise decât prin mobilitatea programului. Tema de discuții și programul de lucru sunt alcătuite și indicate de auditorii înșiși, la începutul cursurilor care durează 6—8 luni. Deaceia absolvirea lor nu dă niciun drept, nu se eliberează nici o diplomă. Universitățile populare dela țară nu sunt școli pregătitoare de cariere, ci instituții de cultură a poporului. Ele s'au născut din nevoia de idealitate și romantism a clasei de jos, din dorința puternică a masei din orașe după o viață camaraderească și liberă, în afară de sgomotul și intensitatea vieții orășenești. Școlarii sunt în cea mai mare parte lucrători și salariați în fabrici, birouri sau magazine, întreținându-se în timpul cursurilor din economiile pe care le-au făcut înainte. Tinta acestor școli e să dea orășenilor prilejul unui contact îndelungat cu natura, să trezească o înțelegere organică a vieții și a realității în cei crescuți în atmosfera mecanizată a orașelor industriale, a trotoarelor și a caselor-colonii. Pentru viața noastră patriarhală, pentru structura noastră agrară și rurală, lucrul pare neobișnuit și ciudat. Dar într'o țară unde 70% din populație trăește în orașe, într'o țară unde furnalele

și fabricile au crescut înspăimântător în ultima vreme, reacțiunea aceasta împotriva orașului e firească. În două decenii s'au îngrămădit spre ex. în Westfalia, unul lângă altul, 15 orașe cu câteva milioane de locuitori.

Viața comună în internat și școală dă posibilitatea auditorilor să trăiască valori și situații ca prietenia și camaraderia, pe care nu le pot găsi așa ușor în viața obișnuită de muncă. Apoi contactul permanent cu educatorii și conducătorii instituției, discuțiile și excursiile împreună, desvoltă în fiecare o sumă de calități emotive și intelectuale pe care altfel ritmul **monoton**, obișnuit le-ar fi omorât. Și din punct de vedere practic, al cunoștințelor câștigate, rezultatele acestei școli sunt foarte frumoase. Auditorii au aici timp liber la dispoziție, pot să-și prepare bine temele și dispun de mai multă energie de muncă și atenție decât auditorii cursurilor serale.

Universitatea populară pentru țărani e alcătuită după modelul celei daneze. Pe lângă cunoștințe generale, se urmărește și o instruire profesională agricolă, dându-se auditorilor cunoștințe de economie casnică, de cultura pământului, grădinarit, apoi elemente de economie elementară. Instrucția teoretică e completată de instrucție practică la ferma școlii. Și școlile pentru fete au acelaș caracter.

Dar cursurile pentru orășeni la sate au pe lângă marile avantagii amintite, un inconvenient grav: ele introduc pe lucrător într'o lume mai frumoasă și mai bună, lăsându-l însă după absolvirea celor 6 sau 8 luni de școală un desrădăcinat, reîntoarcerea în fabrică, atelier sau prăvălie fiind pentru mulți o tragedie. Din nevoia de a înlătura aceste neplăceri și defecte au ieșit căminurile școlare în orașe. Primele încercări s'au făcut la Leipzig. Un grup de lucrători, 10—15, se hotărăsc să trăiască împreună într'un cămin pentru 8—10 luni, formând o mică comunitate, o familie mai mare. După orele de lucru, seara, li se predau anume cursuri, sau se deschid discuții în legătură cu subiectele care-i interesează. Cultivarea și lărgirea vieții și a conștiinții se face astfel alături cu lucrul, evitându-se desrădăcinarea. Dumineca și sărbătorile, ei fac împreună — fie singuri, fie sub conducere — excursii. Rezultatele n'au întârziat nici aici să se arate. Viața în comun a desvoltat un sentiment de solidaritate atât de puternic, încât în-

tr'unul din aceste cămine, în Leipzig, în 1924, când cea mai mare parte din membri rămăseseră fără lucru, doi dintre ei au întreținut o bucată de timp toată comunitatea.

Opera universităților populare germane e numai la început. Dar în cei 10—12 ani de existență, instituția a arătat ce posibilități bogate de formare și desăvârșire a sufletului național conține. Dacă visurile și speranțele care s'au pus în ea n'au fost în totul satisfăcute, vina nu e a instituției, ci ea rezidă în firea lucrurilor. Universitatea populară n'a putut fi școala întregului popor, fiindcă nu e rostul școlii ca atare de a strânge totalitatea membrilor unui grup sau a unei națiuni. Școala se adresează totdeauna numai unui grup restrâns, unei elite. Numai cuvântul scris, ziarul și cartea pot pătrunde până la cel din urmă cetățean. E rândul acestei elite apoi de a duce mai departe cuvântul și gândul auzit. Și dacă Universitatea populară germană a reușit să-și apropie elita muncitorimii și a micii burghezii, ea și-a împlinit menirea. Și cine a luat parte la lucrările și ședințele ei, cine a văzut râvna, interesul obiectivitatea și plăcerea pe care a adus-o această clasă în discuții și probleme, nu poate să nu creadă în viitorul Universității populare germane.

Biblioteci populare.

Și pentrucă suntem la capitolul *Cultura populară*, voi aminti pe scurt tendințele noi care se desprind în Germania în ce privește organizarea bibliotecilor populare. E vorba de sistemul propus de pedagogul W. Hofmann dela Leipzig, al cărui principiu demn de reținut poate fi formulat astfel: apropierea cât mai intimă între cititor și bibliotecar, înlăturând toate obstacolele și piedicele pe care le pun vechile biblioteci, simplificând și raționalizând organizarea și aranjarea bibliotecii, astfel ca bibliotecarul să poată folosi timpul câștigat pentru dirijarea lecturii membrilor bibliotecii. Printr'un sistem foarte practic de cataloage și fișe, bibliotecarul poate ști în orice moment cărțile care le are în bibliotecă, cele împrumutate, profesiunea, situația socială și interesele cititorului, îndrumându-i și stimulându-i la nevoie lectura. Fiecare membru al bibliotecii poate împrumuta două cărți pe săptămână. Pentru a putea păstra acest contact între bibliotecar

și cititor, Biblioteca populară n'are decât un număr limitat de volume (cel mult 10.000) și nu primește decât un număr redus de cititori, cam jumătate cât numărul cărților. Astfel o bibliotecă deschisă astătoamnă într'un cartier al orașului Colonia, Mülheim, pe care am văzut-o de curând, a trebuit să refuze imediat primirea altor cititori pentru cele 4000 de volume ale ei. În patru luni de zile ea a strâns 2000 de cititori, maximul pe care-l poate avea la numărul ei de cărți. Dacă nevoile cresc se va înființa în apropiere sau în acelaș cartier o altă bibliotecă. Sub nici un motiv nu se va împovăra și îngreuna funcționarea celei vechi. Iar un alt principiu al acestor biblioteci e achiziționarea de cărți care sunt cerute. O carte a bibliotecii, care n'a fost împrumutată cel puțin de două ori într'un an e o cumpărătură greșită. Greutățile financiare prin care trece astăzi Germania nu permit pentru moment o dezvoltare largă a acestei instituții, în sensul de a funda biblioteci populare care să vină în ajutorul ultimului cititor. Dar sistemul pedagogului dela Leipzig și realizările lui reprezintă fără îndoială cea mai ideală bibliotecă populară, căci el unește nu numai ideea de serviciu social, dar și spiritul dinamic și tendința de luminare, de ridicare a poporului.

George Em. Marica.

VIRGIL I. BĂRBAT

profesor la Universitatea din Cluj.

Dinamism Cultural

Lei 200

Sociologia = **O schiță istorică și o definiție**

Cadrul problemelor sociologice. — Evoluția problemelor pre-sociologice. — Problemele sociologiei.

Cadrul problemelor sociologice.

Sociologia nu este un accident în viața spirituală a omenirii, ea nu este, cum cred nepricepuții de toate categoriile, o modă, un capriciu, invenția a câtorva oameni fără treabă. Sociologia, zice Americanul Albion Small, este rezultanta întregii munci spirituale de până acum, produsul inevitabil al gândirii filosofice, istorice, politice, economice și psihologice din trecut. „Germenii tuturor ideilor care sunt primite azi în sociologie au apărut cu mult înainte de apariția acestei discipline“... Inceputurile sociologiei se confundă cu primele încercări ale omului de a filosofa asupra vieții lui; iar problemele ei vor dura atât timp cât omul își va pune întrebări relativ la natura și rostul existenței lui culturale. În vremurile noastre însă, fenomene care altădată aveau în ochii oamenilor un caracter mistic sau în parte numai rațional, tind să fie încadrate cu totul în știință. Momentul acesta corespunde cu acela al apariției sociologiei.

Pentru a înțelege mai bine deci ce este sociologia, va trebui să pornim dela trecut și după ce vom vedea care au fost problemele mari pe care și le-a pus omul în legătură cu existența lui culturală, vom încerca să vedem când și cum anumite probleme s'au desprins din trunchiul preocupărilor comune, constituind, rând pe rând, teologia, filosofia, dreptul, morala, istoria, etc. . . . și cum altele au ajuns să fie înglobate într'o știință, sociologia, abia în epoca contimporană.

Intocmai ca și fenomenul apariției sociologiei, obiectul ei reclamă, de asemenea, oarecare considerații istorice. Modernii

în genere, de altfel, dau istoriei un loc pe care ea nu-l avea în filosofii culturale din lumea veche d. ex.

Când un Evreu sau un Elen se oprea la problemele mari ale existenței, el pornea, fără excepție, dela poporul său, pe care-l considera deosebit de celelalte și ca fiind singur demn de atenția lui. Atunci când, din întâmplare, gânditorul lui vechi vorbea de o lume universală, care ar fi cuprins pe toți oamenii, el avea în vedere o existență atât de anemică, de spiritualizată, încât omul real dispărea aproape și odată cu el dispărea și nevoia de a-l înțelege cu ajutorul legăturilor lui cu trecutul. Acesta a fost cazul Stoicilor, între altele.

Modernii au un alt fel de a privi omul. Ei au o concepție universalistă a lumii întocmai ca și Stoicii, pornind, întocmai ca aceștia, dela ideea înrudirii tuturor oamenilor. Dar universalismul lor este realist și constă mai mult în acceptarea ideii că oamenii au o origină modestă comună. Pentru gânditorii moderni însă oamenii sunt variați în manifestările lor. Cultura omenească, adică lucrul acesta complex pe care-l apreciază modernii mai mult, este, din punctul lor de vedere, și în cea mai mare parte, produsul influențelor reciproce și al transformărilor acestor feluri speciale de a fi, în decursul timpului. Pentru moderni deci, cunoașterea omului și a unui grup de oameni implică cunoașterea întregii omeniri, de azi și de ieri, în toată varietatea ei.

Cadrul materialului sociologic, în timp, îl formează, ca atare, nu numai prezentul, ci și tot trecutul omenirii și într'o măsură și tot viitorul ei, trecutul fiind hrana cea mai bogată a prezentului, iar acesta fiind mare și rodnic cu adevărat numai prin lumina dată de ideal, adică de tabloul înfăptuirilor viitoare. Nodul care leagă între ele cele trei momente, în zilele noastre, este conștiința de sine a omenirii, care cercetează trecutul spre a învăța, iar nu cu dispreț sau cu supunere și scrutează viitorul spre a plănuși, iar nu spre a executa un ordin fără bază rațională. Sociologia apare atunci când omul începe să privească dealungul timpurilor cu ajutorul rațiunii lui și atunci când el se simte destul de tare spre a încerca să domine, cu ajutorul acestei rațiuni, vremea și istoria neamului lui omenesc.

Din punctul de vedere al spațiului, materialul sociologic nu are un cadru cu dimensiuni mai puțin vaste.

Până acum omenirea a gândit mai mult fragmentar, după regiuni, în cadrul cărora au luat naștere tipuri deosebite de civilizații. Acestea variază în ceea ce privește personalitatea omenescă d. ex., dela negarea completă de sine în cele lumesti

Sociologia: O schiță istorică și o definiție

Epoa	Continentul	Tara	Evoluția Problemelor	Realizări Ideologice	Sinteze
L U M E A	Africa	Egiptul	Suveranitatea mitică	Faraonatul	Rege Stat
		Babilonul		Coduri	ZEU
	Asia	Persia	Instituti cu caracter colectiv	Morala acțiunii „Națiunea”	
		India	Egalitarismul marelui renunțări	Metafizica desna-dejdii	
V E C H E	Europa și Asia	Grecia Roma	Autonomia gândirii și statul cetățenesc	Logica Politica	
		Imperiul roman Arabia	Domnia Spiritului Un spiritualism realist	Rațiunea universală și Cetatea lui Dumnezeu	
L U M E A	Europa	Europa Occidentală	Descoperirea „Omului”	Auto-nomia	Naturii și a Omului
				Drepturi	„Dreptul natural” „Ordinea naturală” „Drepturile omului”
M O D E R N Ă	America	Occidentul Orientul	„Umanitatea”	„Personalitatea”	
				Sociologia ca „știință a societății”	
	Pământul		„Creația umană”	SOCIOLOGIA	CULTURA

a Indianului budist, până la afirmarea trufasă de sine a Englezului, membru activ al Imperiului britanic. Iar dacă timpurile trecute au cunoscut și ele o concepție spațială universalistă a lumii, cum a fost, se zice, cazul vechiului Egipt, sau acela al Budismului sau Creștinismului, etc... în toate aceste cazuri punctul de plecare era fie un interes local, care voia să-și întindă câmpul de acțiune, fie o concepție unilaterală a vieții, a cărei întindere se făcea pe deasupra realităților umane locale, care-și continuau mai departe viața lor specială.

Timpurile moderne sunt primele care au ajuns la concepția unei unități spațiale a omenirii reale. Ele au gustat mai întâi poezia descoperirilor geografice, care le duceau la cunoașterea completă a pământului și drumurilor acestuia. Apoi a urmat luarea în stăpânire a acestui pământ, când de unii din conducătorii lumii moderne, când de alții. Au venit după aceea, ca o urmare, contactul mai intim cu moravurile de pretutindeni și studiile comparative, fapte cari au sdruncinat punctele de vedere particulariste existente și au scos tot mai mult în relief elementele comune ale omenirii de pretutindeni. Dela aceste studii până la problemele adevărat sociologice nu era de cât un pas. El va fi făcut atunci când omenirea, după ce comparase pe deoparte diferitele culturi, care apăruseră și muriseră dealungul vremurilor și pe de altă parte, culturile existente și variate, din diferitele părți ale pământului zilelor noastre, se va întreba care este, la urma-urmelor, unitatea de măsură și de judecată a acestor culturi și care este, prin urmare, esența oricărei culturi și drumul care să o poată duce pe a noastră la o prosperitate cât mai durabilă. Dacă o lucrare ca aceea a lui Spengler compara epocile culturale, pornind dela preocupări de natura aceasta, cearta dintre Occident și Orient din zilele noastre, reprezintă aceeași problemă pusă spațial, geografic de voiți. Este foarte probabil, e drept, că în ambele cazuri pomenite în urmă, problemele sunt unilateral puse; în orice caz însă ele arată cele două mari axe în jurul cărora se grupează problemele centrale ale culturii, ale omenirii, în zilele noastre. Ele sunt axele în jurul cărora se grupează problemele fundamentale ale sociologiei.

Înainte de a termina acest paragraf să mai menționăm unul din factorii cari au contribuit la întărirea elementului universalist din conștiințele omenirii moderne. În trecut, unitatea culturală a lumii era, cum spuneam, mai mult produsul unei idei incapabilă de a îmbrățișa viața întreagă, sau al unui interes local, al unei clase de oameni, de obicei restrânse. Astăzi, ideea de omenire implică pe aceea de națiune, de masă totală, ea nefiind decât o sumă, în care fiecare component are dreptul de a aduce contribuția vieții sale întregi. E natural atunci că și interesele care-și afirmă greutatea în universalismul de astăzi sunt altele decât în trecut. Acolo unde altădată vorbea un grup izolat, sau o clasă, sau un fragment din su-

fletul uman, vorbește acum tot mai mult totalitatea grupurilor umane, masa întregă a omenirii, omul întreg. Iar rezultatul este că știința omenirii a luat și ea un alt caracter în vremurile noastre, decât acela avut înainte. Liga Națiunilor, deși, imperfect încă, este totuși imagina schimbărilor înfăptuite în acest sens. O adunare ecumenică din primele veacuri ale timpurilor noastre, sau Biserica medievală, sau în fine o adunare de regi și prinți în vederea încheierii unei păci din secolul al 17-lea, erau adunări care, prin structura lor oglindeau felul în care lumea putea fi unitară atunci. În acele adunări nu erau reprezentate nici toate continentele, nici toate interesele, nici toate clasele și nici toate laturile vieții umane; în Liga Națiunilor, principial cel puțin, prin diplomați și tehnicieni, vorbește tot pământul, cu toate interesele, clasele și ideile lui. Unitatea de astăzi a lumii are deci în dosul ei omenirea întreagă, cu toate ideile și interesele ei, iar lucrul acesta reclamă și el o cunoaștere tot mai complectă a acestei omeniri. Știința care se ocupă cu apariția și condițiile de funcționare ale culturii umane, este forțată prin urmare și de masele omenirii de pretutindeni, care își reclamă acum dreptul lor la viață și la cultură, să accepte acest al doilea cadru al obiectului ei: pământul întreg, cu toate năzuințele culturale ale tuturor locuitorilor lui.

Evoluția problemelor pre-sociologice.

Un individ sau un popor nu pot fi judecați decât prin ceea ce produc, prin manifestările lor externe; aceste manifestări însă nu pot fi decât ceea ce sunt fie individul, fie poporul în chestiune. Acesta este veșnicul cerc în care se învârtesc filosofii referitoare la cultură, filosofii care s'au oprit când la o latură, când la cealaltă, când la exteriorul, când la interiorul acestui lucru, unic totuși, cultura umană, de care abia sociologia se va putea ocupa ca de un tot indivizibil.

Istoria omenirii chiar este formată, de altfel, dintr'un șir nesfârșit de oscilații, unele mai lungi și altele mai scurte, între cele două extreme: valoarea lucrurilor făcute de om și valoarea omului, timpurile noastre fiind cele dintâi în care ambii termeni de mai sus sunt îmbrățișați într'o egală apreciere. Profesorul Foster într'o lucrare recentă, **Dela sălbătăcie la**

de la n'
la gnu

enum
omeni
deci n'
ei = 0

B.C.U. Cluj / Central University Library Cluj

negot¹⁾, după ce descrie felul de viață al Tasmanienilor de prin anul 1800, o viață extrem de primitivă și fără diferențieri sociale, ne spune că totuș, atunci când, datorită puterii lui fizice, un individ câștiga o oarecare ascendență asupra grupului său, el se libera de sarcina muncilor comune; el devenea în schimb păzitorul armelor de vânat, care erau proprietatea grupului. Cooperația lui era așteptată numai în ocaziile mai importante, care reclamau un curaj individual deosebit... Descrierea aceasta oferă, în mic, spectacolul care, în proporții înmiițe uneori, formează osatura istoriei. Ori decâte ori omenirea a reușit să prindă înțelesul și valoarea unui element din compoziția vieții umane, ea a fost gata să-i dea o situație privilegiată, să-l ridice la rangul de ideal cultural, fapt care a dus-o uneori la succese mai mari, însă și la ruină, din cauza abuzurilor celor ridicați sus în viața socială de pe urma acestor concepții. Iar omenirea a reînceput mereu aceeași experiență, în favoarea altor și altor particularități ale omului, îmbogățind astfel atât noțiunea de cultură cât și pe aceea de om, încercând mereu alte apropieri între ele și tot așa până în ceasul de astăzi, când problema este pe cale de a lua un caracter necunoscut înainte.

Dar drumul a fost lung și nespus de greu. El e plin de jertfe omenesti, jertfe al căror număr nu este întrecut poate decât de acela al „idealelor“ în numele cărora omenirea a practicat acele barbarii. Omul n'a ajuns să se respecte decât în etape, descoperind odată una, altădată alta din minunile din el și el a început prin ceeace părea mai imposibil, dar era totuș mai aproape de mîntea lui de atunci. El a dumnezeit pe semenul său, pe rege, pe Faraon. Conștient de apariția unei puteri noi în lume, Spiritul, dar incapabil să o definească în termeni umani altfel decât ca o treaptă a scării sociale ce se forma atunci, omul a îmbinat cele două elemente și în felul acesta a luat naștere regalitatea mitică, divină, ale cărei porunci au asigurat mersul înainte al civilizației timp de mii de ani.

Abia încetul cu încetul, instituția aceasta cu caracter divin

1) T. S. Foster: From Savagery to commerce, an Introduction to the Theory of adult education, Jonathan Cape, London.

și personal a început să ia un caracter mai colectiv, în țări cum e Caldeea, Persia și Iudea, fie sub forma unui cod, în mare parte comercial, ca acela al lui Hammurabi, sau sub forma unei religii, după care universul era locul unui conflict moral între principiul Binelui și al Răului, cum a fost cazul la Perși, sau în fine sub forma principiului că o „națiune este aleasă“, să se bucure de privilegiile tăgăduite celorlalte, așa cum credeau Evreii. Aici nu ne ocupăm de cauzele care au produs variațiile acestea în gândirea omenirii vechi. Ceea ce trebuie să reținem este numai faptul că în lume apare ideea unei limitări a puterii regale, limitări care însumează unele nevoi și unele drepturi ce-și asumă de acum colectivitatea și pe care nimeni nu le mai poate călca fără sancțiuni reale sau închipuite. Arbitrarul avea un început de stăvilire.

Începutul acesta însă, deși a dat roade mari era totuși mic și el nu a putut împiedica rezultatele dezastruoase ieșite de pe urma abuzurilor puternicilor zilei. Atunci a trecut pe planul întâi poporul în care spiritualizarea vieții ajunsese mai departe, dar în care mizeria clocea mai adăpostită de granițele de netrecut ale țării și care făceau aproape imposibilă liberarea maselor, prin emigrări. Budismul este expresia acestei spiritualizări, adică a acestei umanizări a vieții, dar și a imposibilității în care se găsea această spiritualizare de a se putea desfășura în lumea de aici. În fața Brahmanismului cel aristocratic, care susținea că indivizii din clasele de jos, din castele servile, nu pot spera să ajungă la deslegarea finală de viață decât printr'o conduită care să le permită o renaștere într'o clasă sau castă imediat superioară și tot așa mai departe, până la trecerea, după mai multe reîncarnări, în casta brahmană și în fine, la moarte, în sânul zeului Brahma, în fața acestei religii care îngenuchia individul orânduirii sociale ierarhice existente și codului ei moral, orice abatere putând duce chiar la o retrogradare, adică la o reîncarnare într'o clasă inferioară sau chiar într'un animal, Buda, ca un adevărat revoluționar, proclamă dreptul fiecărui individ de a hotărî soarta lui. Trăind în India însă, adică într'o țară în care împrejurările și mărimea răului secau orice speranțe în mai bine, egalitarismul lui Buda poate fi numit al renunțării, iar metafizica dela baza lui, a deșănădejzii. Oamenii, convinși de iluzia tuturor fericirilor pământești, renunță la ele; dar convinși în același timp de lipsa

de temeinicie a tuturor ierarhiilor omenesti, ei revendică, pentru fiecare, dreptul de a sfârși definitiv cu existența odată cu moartea și reclamă pentru fiecare o morală pregătitoare de desfacere de cele lumesti. Disprețul acesta față de cele pământești și ridicarea pe planul întâi a puterii spirituale individuale a servit omenirii în împrejurările grele de atunci, dar soluția era prea radical opusă existenței spre a putea ușor duce aiurea decât unde năzuia, adică la Neant.

Imprejurări mai fericite au dus Grecia și Roma la consolidarea altor laturi ale omului cultural. Putând fi ceva mai liberi în mișcările lor, oamenii din aceste țări au ajuns, după lupte grele, la descoperirea valorii pe care o are, pentru om, guvernarea prin popor și libertatea gândirii. Altfel zis, oamenii descopereau acum valoarea gândirii în viață și a statului cetățenesc, ceea ce însemna că ei puteau pune bazele logicii și politicii, ca științe. În felul acesta, două din funcțiunile omului cultural erau sustrate misticei și umanizate, ceea ce va contribui într'un grad neînchipuit la ridicarea simțului de demnitate în omenire.

Nici pământul Greciei și al Romei nu puneau însă în valoare toate laturile vieții omenesti și din cauza aceasta aveau să se producă escrescențe, care vor distruge în cele din urmă cele două civilizații. Intelectualitatea lumii greco-romane era și ea prea aristocrată și despărțită de munca propriu-zisă, ea trăia prea mult în abstracții și de aceea se va pierde în curând în speculațiile care o vor duce la Plotin misticul. Democratismul politic al acestei lumi apoi se împăca prea ușor cu existența sclavilor necetățeni, spre a nu duce în cele din urmă la slăbirea claselor conducătoare chiar, la care va dispărea tot mai mult sentimentul efortării și al creației și la desnădejdea claselor de jos. Atunci va veni iarăși ruina.

Haosul care va urma va fi și el însă trecător. Cu elementele oferite de lumea care se ducea, omenirea își va infiripa un punct nou de sprijin. Dând, la început, gândirii care se subtiliza, se îndepărta de real, o nuanță mesianică, ea va înviora spiritualitatea care se ofilea și o va face accesibilă celor mulți și sufletelor îndurerate. Altfel decât în India însă, și date fiind împrejurările ceva mai puțin grele din Europa, omenirea de aici nu va adopta mai niciodată atitudinea negativă a spiritualității budiste. Ea se va încânta un moment de o viață pe ju-

mătate pământească mutată în ceruri, dar va sfârși în curând prin a spiritualiza cu ajutorul credinței celei noi universul întreg și mai ales pământul, iar Sf. Augustin d. ex. va vorbi de o Cetate a lui Dumnezeu, făcută și trăită aici, în mijlocul lumii. Era lumea greco-romană spiritualizată, lume care în mijlocul prăbușirilor de atunci oferea omenirii un punct de sprijin destul de larg, ca să nu amintească relele civilizației care se ducea, dar destul de concret, ca să nu se uite realitățile imediate. Omul, fiecare om, ieșea întărit din această criză, din mijlocul căreia aveau să răsară Timpurile Moderne, ajutate de împrejurările fericite din Europa.

Lumea medievală îngăduise spiritului o viețuire în mijlocul celor pământești și ea acordase „omului“ un loc special în natură. La începutul timpurilor moderne natura și „omul“ vor fi gata să deschidă lupta lor pentru autonomie. Această luptă va dura câteva sute de ani, dar ea va duce la victoria noilor puncte de vedere. Mai întâi natura, în cele din urmă însă și oamenii, vor fi declarați autonomi, legea acțiunii lor fiind pusă în ei, în felul lor de a fi. În materie culturală, „omul“ devenea acum adevăratul punct de plecare a tot ce există. După ce se va vorbi de autonomia naturii și a omului, vom avea în curând lupta pentru „drepturile“ celui din urmă. La început va fi vorba de „dreptul natural“, metafizic, inerent fiecărui individ, apoi se va arăta că viața economică este supusă și ea unei „ordini naturale“, până ce în cele din urmă, se vor cere drepturi politice reale pentru toți cetățenii, la baza acestei revendicări punându-se ideea „drepturilor omului“. Finala, în țările germanice cel puțin, a acestei descoperiri a „omului“ a fost, cum se știe, ideea de „personalitate“ și de geniu, idee care avea să ducă în curând la aceea de „societate“. În așteptare, ea a fost una din realizările omenirii care a produs mai multe schimbări în viață și a desfășurat mai multe energii. Omul, omul întreg, ajungea prin ea, pentru prima dată, la conștiința că el este începutul tuturor lucrurilor umane și orânduitorul lor. Efectele au fost incalculabile. Prefacerile efectuate au întrecut în repeziune tot ce se putuse concepe mai înainte, iar viața a câștigat nemăsurat în siguranță și bună stare.

Problemele sociologiei.

Dar sistemul acesta de viață, cu toate cuceririle inerente lui, avea și limite, care mutilau încă realitatea umană, „Omul“, privit prea izolat, fără legăturile lui cu mediul uman, lăsa poarta deschisă tuturor îndrăselilor, fie că ele se ascundeau sub justificarea aproape mistică a „genialității“, fie că ele luau forma unor planuri raționale, care, pornind dela ideea de „individ“, nu țineau destul seamă de indivizii concrete. Altfel zis, concepția de acum ținea prea puțin seamă de grup, iar sec. al 19-lea va înlătura acest defect. „Societatea“ va trece pe primul plan, ca izvor a tot ce este uman, iar știința cea nouă a sociologiei își va da drept misiune studiul acestei noi realități, care va fi studiată când dintr'un unghi, când din altul, când din punctul de vedere al intelectului, când din acela al legăturilor ei cu biologia, etc. . . . Rezultatele vor fi și de data aceasta apreciabile. Omenirea va fi inventariată și fiecare din națiunile civilizate va da catalogul aproape complet al uneia din fețele culturii. Omenirea, în totalitatea ei, va avea tot mai mult sentimentul că ceasul în care ea și va putea lua în mâini, în deplină cunoștință de cauză, propria ei soartă, se apropie. Ea va simți, în orice caz, că se merge într'acolo și este caracteristic faptul că în ceasuri din cele mai grele, ca cele de astăzi, țările înaintate în cultură așteaptă dela anchete și munca celor mai bine informați în materie, salvarea pe care țările mai apropiate o văd încă venind de pe urma unei apariții aproape mistice, dela dictatori sau dela ceva înrudit cu acestia.

Sociologia, considerată ca „știință a societății“, a avut însă părțile ei slabe, principiale. Felurile anterioare de a pune problema umană nu despărteau niciodată omul de revendicările lui culturale. În momentul, d. ex., în care ele au descoperit „omul“, acesta era văzut prin prisma „dreptului natural“, sau a „ordinei economice“, sau în fine a drepturilor politice ale omului. Felul contimporan de a privi „umanitatea“ a socotit că poate face din studiul acesteia, independent de orice noțiune de valoare, obiectul unei științe speciale. Rezultatele au fost șovăelnice, din mai multe puncte de vedere. Termenul de „societate“ este pe de o parte, prea vag și nu poate fi prins într'un studiu cu adevărat științific, iar

atunci sociologii, spre a preciza obiectul științei lor aleargă dela acest termen la unul cu totul opus lui, anume la acela de „individ“ și viceversa. Pe de altă parte, atunci când el este precizat, se alunecă, în genere și pe nesimțite, în domeniul altor științe, ca istoria, etnografia, filosofia dreptului, psihologia socială și așa mai încolo, rezultatul final fiind acum că mulți gânditori serioși au putut contesta existența unei științe distincte, numită sociologie. Sociologii, acum când știința cea nouă are o atmosferă destul de favorabilă, trebuie deci să aibă curajul să recunoască faptul: obiectul ei este încă neprecizat! Toate științele pomenite în urmă lucrează într'un cadru istoric, pornind dela omul real, omul care este o punte între animal și anumite valori, lucru care le ușurează sarcina, precizându-le obiectul. Sociologia a voit să-și creeze un obiect propriu al ei desprinzând „societatea“ de toate finalitățile umane, acaparate de celelalte științe. Aceasta a fost o greșală cum ne-o dovedește afirmația unor sociologi mai îndrăzneți chiar, care recunosc fățiș că obiectul sociologiei nu este inexistent, dar că el rămâne să fie precizat de acum înainte.

Acest obiect se desprinde însă din însăși evoluția realizărilor ideologice de până acum. Omenirea, în drumul ei spre autonomie, a început, pe de o parte, prin a muta centrul de radiație al creației umane din suveranitatea mitică a Faraonului în unele fragmente din omenire, fragmente tot mai mari apoi, sfârșind prin a face din „Umanitate“ izvorul a tot ce este omenesc iar, pe de altă parte, a fixat din ce în ce mai precis care sunt rezultatele mari ale muncii ei creatoare, pornind dela ideea de conducător divin spre a ajunge la aceea de „personalitate“ umană. În fiecare moment, ea a introdus, cum spunem mai sus, în ideea pe care și-o făcea atunci despre om și achizițiile culturale ale vremii. Omenirii îi rămâne sarcina de a grupa la un loc și realizările ei ideologice, după cum a făcut cu punctele de radiație ale forței culturale și să așeze în fața „umanității“, complectând-o, complementul ei, care este „creația umană“. „Umanitatea“ fără „creația umană“ este o abstracție: ceva neexistent. Sociologia va avea drept misiune să precizeze noțiunea astfel complectată, începând prin a fixa diferența dintre „om“, considerat ca ființă culturală, în fața omului-animal dela care el a pornit și terminând cu caracterele esențiale ale culturii. Ea va trebui să

studieze apoi care sunt condițiile de dezvoltare ale omului cultural, sau mai pe scurt ale culturii și în fine să prindă direcția, adică idealul acestui proces non din univers.

Dela preoții care serveau pe Regele egiptean, care era și Zeu și Stat în acelaș timp, am ajuns la preoții mai modești ai umanității biruitoare de azi, care se confundă indisolubil cu creația ei, preoți care nu pot studia unul din termeni, considerat izolat, fără a tăia în două o unitate care nici nu există decât luată împreună.

Sociologia este știința celei mai vechi preocupări omenesti, știința creației umane. Dar înainte de a se putea constitui, omul avea nevoie să se descopere pe el și să descopere condițiile naturale de apariție ale operelor lui. Până acum el a făcut descoperiri pregătitoare, a consolidat terenul propriei lui valori și pe acela al elementelor umane dela baza oricărei creații. Drumul dela Faraon la „om“ și dela Zeu la Cultură a fost imens și nespūs de greu, de sigur. Sarcina în fața căreia este pus acum omul, nu este mai puțin anevoioasă. Intre om și opera lui trebuie aruncată puntea care să însemneze nu numai cunoașterea drumului secret dintre cei doi termeni, dar și cunoașterea drumului celei mai mari producții. Omul n'a fost însă niciodată mare, decât atunci când s'a găsit în fața unor probleme mari, cu o singură condiție totuș: drumul să nu fie închis fără speranță de deschidere. Astăzi, omul are înaintea lui una din cele mai mari încercări ale rasei lui, dar deasupra ei se găsește un gând înviorător, gândul libertății depline de a cerceta și încerca. Sociologia este Cartea cea Mare a vremurilor ce vin. In capitolele ce vor urma, vom căuta să justificăm caracterul acesta al sociologiei și speranțele puse în ea, speranțe care sunt ale omenirii de mâine, nu ale unui individ și nici chiar ale unei generații. Acum abia se pregătesc drumurile. Bucuriile unei călătorii însă încep din ceasul preparativelor ei și omenirea de azi, cu toate greutățile prin care trece, este înfiorată de mișcarea prevestitoare a lumii bune ce se sbate în sânul ei chinuit.

V. Bărbat.

Publicații și Cercetări

O introducere în Sociologie

În America, s'a publicat de curând, ne înștiințează *The American Journal of Sociology*, o carte: *Fugitive Papers*, de *Russel Gordon Smith*, carte despre care profesorul Giddings spune în prefață, că este cea mai bună introducere în sociologie din câte au fost scrise vreodată (Columbia University Press, 1930).

Universitatea Columbia, din New-York, l-a angajat odată, din nevoie și fără mari speranțe, ca profesor, la una din catedrele de sociologie. Dar contrariu așteptărilor, numărul studenților săi s'a dublat și triplat în curând. Entuziasmul produs de el a rămas acelaș până la sfârșit, sfârșit care n'a întârziat mult: Smith n'avea decât un plămân sănătos. El n'a publicat nimic. Toată căldura o punea în lecții. De pe urma lui au rămas unele note numai, note despre care însă vestitul sociolog Giddings a spus vorbele de mai sus.

Profesorul Ogburn, care recenzează cartea, încheie astfel: „Smith avea obiceiul să vorbească studenților despre Binecuvântata Trinitate căreia se închina el — Frumusețe, Răs și Iubire. „Cuvântul meu de rămas bun este: că are o importanță mică dacă rețineți sau nu faptele și teoriile cu care poate ne-am plictisit și noi în toate aceste luni obositoare; lucrul important este numai să țineți mereu încălzit până la alb focul viu al curajului, cu ajutorul Binecuvântatei Trinități de mai sus. Căci atunci când focul acesta se stinge, restul e o nebunie — da, o nebunie adevărată, în întunericul căreia nu-i frumusețe, nu-i răs și nu-i iubire“. Apoi a venit tragicul sfârșit. Dar ne-au rămas cel puțin aceste câteva scânteieri din interiorul acestei rare personalități“.

The Little Entente

Crane, John O., *The Little Entente*, New-York, McMillan, 1931, pp. 222, index, hărți, 2 dolari 50.

Acest studiu asupra Micei Înțelegeri are avantajul că este făcut de cineva care a trăit înăuntrul organizației ei, dl Crane fiind pe vremuri secretarul Președintelui Masaryk. Ca atare spusese sale au o autoritate deosebită.

Lucrarea aceasta are patru părți: înființarea *Micei Înțelegeri*; probleme curente pentru o stabilizare internă; relațiile cu vecinii și o privire generală asupra *Micei Înțelegeri*.

În prima parte se tratează în mod concis cauzele fundamentale care au forțat cele trei mici state succesoriale să se asocieze. Apoi, cele trei state sunt analizate separat și este expusă dezvoltarea lor politică în decada din urmă. Deaceia, din aceste părți se poate desprinde o excelentă impresie corectă, asupra celor trei țări. În partea a treia, sunt rezumate convenabil și clar problemele externe speciale ale celor trei state: pericolul care amenință România din partea Rusiei sovietice și chestiunea basarabeană; complicațiile Jugoslaviei cu Italia pe de o parte și problema macedoneană pe de altă parte; luptele cehoslovace împotriva influenței germane și opunerea Cehoslovaciei la unirea Austriei cu Germania. Această parte se termină cu o analiză a poziției *Micei Înțelegeri* în Europa. Cea din urmă diviziune mai principală discută problemele la ordinea zilei și chestiunile supărătoare care privesc *Mica Înțelegere*, cu o specială accentuare a „obstacolelor care rămân în chestiunea ungară“.

Patru apendice dau tratatele de alianță și de arbitraj ale *Micei Înțelegeri* (cuprinse de obicei în cărțile despre *Mica Înțelegere*) și jurământul de încoronare al Regelui Carol IV (1917) cu actul detronării lui din 1921.

Conținutul volumului e complectat de două hărți utile, de un scurt index și de o bibliografie; cea din urmă conținând un solecism: *Politica Externă a Micei Înțelegeri* n'a fost scrisă de Slavonic Review.

Această lucrare în întregime are interes pentru noi, ea fiind cea mai sistematică din cele scrise asupra acestui subiect. Ea nu ne dă toate basmele ce se povestesc în legătură cu *Mica Înțelegere* și poate nici toate evenimentele care privesc mai de

aproape sau mai departe statele implicate aici, însă ea dă faptele esențiale, concis expuse, fără ca stilul să sufere cât de puțin.

Se poate recomanda în special explicarea situației Slovacilor în Cehoslovacia și dedesupturile reale ale chestiunii ungare, dar însuși cititorul va vedea câte puncte importante sunt scoase în evidență grație faptului că autorul are acces la mai multe izvoare de informație despre Mica Înțelegere decât cele cunoscute în general.

(trad. din engleză de T. Bugnariu).

Arthur J. Andrews.

Agricoltura de mâine în Statele Unite

Profesorul Thomas C. McCormick publică un articol în numărul din Martie, 1931, al revistei *The American Journal of Sociology*, în care se ocupă de tendințele principale care se observă în viața rurală de azi a Statelor Unite. Dsa își încheie articolul cu un fel de profetie asupra stării de lucruri existente peste cincizeci de ani, profetie care se va realiza, zice d. McCormick în cazul că tendințele actuale continuă opera lor de prefacere.

În primul rând, e foarte probabil, zice dsa „că o mare parte din fermierii actuali și urmașii lor, vor fi siliți, din cauza concurenței tot mai grele, să-și vândă pământurile. Cei mai mulți dintre ei se vor strămuta în orașe; restul va fi transformat în zileri, care, în cecece privește munca, organizațiile, salariile și felul de viață, vor semăna tot mai mult cu lucrătorii urbani.“

„Grupul relativ mic și selecționat de proprietari rurali care vor supraviețui acestor prefaceri, comparați cu proprietarii de astăzi, vor avea pământuri mai întinse, vor întrebuința mașini și forțe mecanice mai multe, vor investi capitaluri mai mari și vor utiliza mai mulți muncitori. Ei vor fi mai dibaci în chestiuni financiare, se vor organiza în grupuri și sub-grupuri, după specialități, fiecare din acestea fiind un apărător efectiv al intereselor lui speciale. Acești fermieri, care vor fi și un fel de oameni de afaceri și unii din ei șefi ai unor corporații agricole mai mari, vor avea venituri superioare fermierilor de azi și vor fi mai bogați: ei vor trăi în case mai confortabile, așezate în

• apropierea drumurilor de legătură cu orașele; vor avea familii mai puțin numeroase și mai puțin stabile; ei vor fi în sfârșit membrii în diferite societăți, cu sfere de activitate mai largi și cu sediul obișnuit în orașe. Acești fermieri vor da o atenție mai mare distracțiilor, îmbrăcăminte și manierelor. Date fiind stimulentele culturale mai numeroase și educația lor superioară, proprietarii de mâine vor avea idei mai largi și mai progresive. Personalitatea lor va fi mai complexă atât din punctul de vedere al intereselor urmărite cât și din acela al structurii. Copiii acestora oameni vor trece mai ușor în clasa ocupațiilor urbane superioare. Intr'un cuvânt, tipul fermierului-proprietar de mâine se va confunda tot mai mult cu acela al oamenilor de afaceri și al profesioniștilor din orașe. Totuși, această identificare nu va fi niciodată complectă. Agricultorii vor păstra totdeauna unele caractere și feluri de a trăi, legate de felul special al muncii lor“.

BCU Cluj / Central University Library / Anuarul Universității Regele Ferdinand I. Cluj

Universitatea din Cluj, pe lângă alte particularități, o are și pe aceea a regularității. Anuarele ei sunt un exemplu în privința aceasta, iar cel care a apărut acum, pe anul școlar 1929—30, sub îngrijirea Rectorului de atunci, este în special plin de informații bogate și de sugestii instructive. Anul în chestiune a sfârșit cu serbarea jubilară, a zece ani de funcționare și lucrul acesta a dat prilej la o mulțime de recapitulări și de statistici, la care vom mai reveni. Astăzi dăm numai cuvintele prin care profesorul Racoviță, fostul Rector, trece conducerea Universității în mâinile noului Rector, profesorul Hațieganu, cuvinte care rezumă o situație a cărei soluție este una din marile probleme culturale ale zilei.

Domnilor Colegi!

În numele Senatului vechiu încredințez soartea și drepturile Universității Autonome Regele Ferdinand I, Senatului nou și distinsului, energicului și tânărului ei Președinte, Rectorul *Iuliu Hațieganu*.

Transmitem tradiția unui an de muncă universitară liniștită. S'ar părea că și în universitățile noastre s'a ajuns în sfârșit la pri-

ceperea adevăratei meniri universitare și a adevăratei datorii față de patrie și neam, căci ori câte sofisme s'ar înșira, patriotismul este împlinirea datoriei în locul unde ești pus, iar în Universitate datoria studentului este de a studia, a profesorului de a instrui și datoria cetățenească a amândurora este de a feri casa lor comună de orice lupte politice sau profesionale.

Transmitem însă noului Senat și problemele mari nerezolvitel Bântue o gravă criză economică care se resfrânge natural și asupra Universităților. S'a ivit însă și o criză specific universitară, și ea generală, dar mai îngrijorătoare la noi, căci mari greșeli trecute au agravat-o.

Cu toate prevenirile unor universitari bătrâni, nu s'a început reforma și înzestrarea școalei românești cu Universitatea. S'a mănâț tinerimea dela sate spre învățământul superior și acum gloatele ei au năvălit într'o universitate nepregătită s'o primească și s'o instruiască. Fără local, personal și material potrivit, Universitatea Românească nu poate să educe și să instruiască 35.000 de studenți, absolvenți de studii liceale care sunt foarte slabe din tot aceleași cauze. Universitatea astfel cum este înzestrată nu poate să formeze din tinerime o categorie de intelectuali folositori obșteii și propriei lor soarte.

Dar totodată s'au răpit satelor elementele cele mai inteligente și progresiste pentru a le supune trupul mizeriei fiziologice orășenești, mintea unei nedesăvârșite instruiți și sufletul îndemnurilor pesimiste ale unei vieți de suferinți. Iar înmulțirea „diplomelor“ nu cumpănește neajunsurile grave ce o concurență excesivă poate provoca în recrutarea și soartea profesiunilor liberale.

Că ar fi o fericire ca toți bărbații și toate femeile să fie culți și titrați, o admite oricine și că va fi așa odată, sunt convinși mulți optimiști ca mine; că începuturile unei asemenea ere de cultură generalizată să întrezăresc în unele țări occidentale, este fapt. Dar aceste stări nu se pot întemeia decât prin o înceată evoluție ce n'a început încă la noi. Pentru moment stăm sub amenințarea grea a alcătuirii uimitor de grăbite a unui mare proletariat intelectual. Când lacul se scurge firesc prin gărelele sale, apa sa e dar ceresc; dar când, prin iezăturile rupte, valurile dau năvală devastatoare, darul ceresc devine nenorocire.

Transmitem noului senat o sarcină ce recunoaștem plină de cele mai serioase îngrijiri, dar cu plină încredere în viitor. Nici un moment n'au fost în gândul meu fantasme pesimiste. Și cum să fie? Doar prin multe întâmplări potrivnice a trecut neamul nostru și le-a învins. când cu răbdare, când cu bărbăție; și cum să n'ai încredere când în fruntea nației se află o energie luminată și tânără!

Iubiți Colegi noi alesi, Vă rog să vă ocupați locul de încredere și să vă însușiți datoria ce vi se cuvine.

Din cheltuelile unor familii din Mohu

Contribuții la stabilirea compoziției nivelului de viață dela țară.

Ancheta de față care se referă la cheltuelile făcute de câteva familii sătești pentru obiecte ce nu privesc economia câmpului sau a vitelor, este făcută în satul Mohu, din județul Sibiu, situat la o distanță de 8 km. de oraș, cu gara la depărtare de 1 km. Autobuze nu există. Ancheta se referă la familii cu starea materială diferită și privește cheltuelile pe un sfert de an, în intervalul lunilor Septembrie—Decembrie 1930. În lista ce o dăm sunt unele lucruri cari se cumpără în tot cursul anului, iar altele cari ajung pentru un an sau câțiva ani; se poate face totuși o medie generală, căci în decursul aceleiași an se prezintă alte feluri de lucruri ce trebuiesc cumpărate.

Incepem cu cheltuelile făcute la familiile cele mai sărace.

I. O familie compusă din 5 persoane.

Alimente: ceai 20 l., zahăr $\frac{1}{4}$ de kg. săptămânal (160 l.), 4 litri vin a 28 l. litru — total 292 l.

Imbrăcăminte: 2 cărpe de cap, una a 30 l., alta cu ciucuri de mătse 90 l.; 2 șorturi, unul de stambă 60 l., altul 110 l.; o haină la copil, din pânză de casă, cu căptușală cumpărată cu 90 l.; o cămașe din șifon, cusută cu mătase 13 l.; iar gulerul cusut tot cu mătase 20 l.; ghete de piele de vițel 290 l. — total 849 l.

Gospodăria casnică: 2 linguri de nickel și 2 furculițe de metal 50 l.; draperii de șifon cu ajour și dantelă croșetată acasă (?); cărți de școală la copii 56 l.; caete, creioane, gomă 25 l.; săpun de față 20 l.; mătură de paie 19 l.; cremă de ghete 10 l. — total 180 l.

Suma totală a cheltuelilor 1321 l.

II. O familie compusă din 8 persoane.

Alimente: $\frac{1}{4}$ kg. zahăr săptămânal — total 160 l.

Imbrăcăminte: 6 părechi de ghete din piele de vițel, 3 părechi a 230 l. părechea și 3 a 500 l.; o păreche ghete de box 500 l.; 6 părechi ciorapi a 30 l. bucata, 4 cărpe de cap din stambă a 35 l. bucata; 4 învălitoare de cap din lână a 160 l. bucata; 4 rochii ($4\frac{1}{2}$ metru) a 40 l. metru; o cămașă cusută cu mătase neagră 100 l.; 2 cingătoare (șerpare) unul 180 l., altul 300 l.; șorturi de stofă ($4\frac{1}{2}$ m.) a 35 l. metru — total 4725 lei.

Gospodăria casnică: Un tablou 25 l. — total 25 l.

Suma totală a cheltuelilor 4900 l.

III. O familie compusă din 5 persoane.

Alimente: ceai 30 l.; vin, 180 litri a 12.70 l.; cafea, franck 13 l. săptămânal; cuișoare 4 l.; lămâie, vanilie, zimet, unt 30 l.; un pachet de tutun de pipă la 2 zile 5 l. — total 2744 lei.

Imbrăcăminte: haine la copii țesute din bumbac, cusute la croitor 350 l.; cămăși la copii (costume de Săliște) cusute cu motive cu fir de aur 20 l.; bumbac pentru țesut 200 l.; brâu tricolor la copii unul 15 l., altul 60 l.; cămașe (ie) femeiască de sărbătoare din șifon (? l), cu motive cusute cu fir 20 l. și cu mătase neagră 65 l.; 2 cămăși (ie) de purtat cusute cu motive simple din mătase și fir 80 l.; materialul din bumbac pentru 2 șorturi 94 l.; blana pentru căptușitul unei jachete (haină de bărbat) 700 l. și gulerul de miel 600 l., apoi cusutul la croitor 200 l.; 6 nasturi de os (?); cusutul unei jachete femeiești 200 l.; ornamentul din snur, de mătase 25 l.; nasturi îmbrăcați în mătase 12 l.; o cârpă de cap 30 l.; jartiere 15 l.; bumbac pentru țesut pânză subțire 625 l. — total 3311 l.

Gospodăria casnică: cărți de școală, caete, creion, penal, caet de note 103 l.

Suma totală a cheltuelilor 6158 l.

IV. O familie compusă din 2 persoane.

Alimente: cafea 40 l. lunar; cuișoare 4 l.; nuci 20 l.; lămâie 4 l.; ceai 5 l.; franzele 16 l.; 3 kg. vin à 18 l. kg. — total 263 l.

Imbrăcăminte: pieptar de piele brodat cu catifea și mătase 650 l.; o cârpă de lână cu ciucuri de mătase 800 l.; ciorapi 50 l.; cămașe (ie) femeiască 300 l.; mănuși 50 l.; cămașe de bărbat din pânză de casă cusută cu fir de aur 60 l.; mlineu 30 l.; șirete la ghețe 8 l.; ață pentru dantelă 20 l. — total 1968 l.

Gospodăria casnică: un dulap de haine 1400 l.; un tablou 250 l.; o masă de brad 500 l.; 4 scaune 200 l.; un jiț (scaun de piele pentru căruță) 1500 l.; săpun Elida 20 l.; cremă de ghețe 10 l.; 2 vase de flori 10 l. — total 4898 l.

Suma totală a cheltuelilor 7129 l.

V. O familie compusă din 8 persoane.

Alimente: dulceață și compot din coacăze și măcieș (?); ceai

de 5 l. săptămânal; 2 kg nuci 60 l.; 1½ kg. zahăr, săptămânal 60 l.; mere 60 l.; 6 pachete zahăr de vanilie à 4.50 l. pachetul; 100 litri vin a 12.10 l.; tot la 2 zile o franzelă 1 l.; ciocolată la 2 zile 1 l. — total 2254 l.

Imbrăcăminte: 3 cărpe de cap à 30 l. bucata; o rochie de stofă veche cumpărată 150 l.; 3 metrii barchet 65 l. metrul; cisme de copil 180 l.; ghetete de box la fetiță 200 l.; învălitoare de lână pentru cap 280 l.; 2 părechi ciorapi 30 l. bucata; un costum de catifea dungată la copil 500 l.; o flanelă 150 l.; burtieră de gumă 500 l.; șorț de saten 80 l. — total 2325 l.

Gospodăria casnică: săpun Erika 18 l.; săpun de mandule 10 l.; pomi de Crăciun, zaharicale, jucării 560 l.; covoare pe jos (?); apă de colonie 20 l.; un ceas de buzunar vechiu 100 l.; servitor 2000 l. — total 2708 l.

Suma totală a cheltuelilor 7284 l.

VI. O familie compusă din 5 persoane.

Alimente: cafea, franck, lămâie, vanilie 40 l. săptămânal; covrigi, franzelă 40 l. săpt.; dulceață de struguri, gutui, prune 250 l.; conserve de ardei, gogoșari 200 l.; ciocolată în fiecare zi de 5 l.; 180 litri vin à 12.70 litrul; tutun 20 l. săptămânal; uleu de pește ½ kg. 50 l. — total 3832 l.

Imbrăcăminte: o păreche de ghetete la copil 300 l.; ciorapi de lână 160 l.; 3 cărpe de stambă a 30 l. bucata; rochiță de barchet 100 l.; 2 metri șifon 30 l.; 6 nasturi de sidef a 2 l. bucata; ghetete 500 l.; cisme 650 l.; o învălitoare de cap din lână 260 l.; un șorț la servitoare 95 l. — total 2707 l.

Gospodăria casnică: bumbac urzeală 280 l., pentru țesut perdele și bumbac D. M. C. bătală 2000 l.; rame pentru draperii 890 l.; 3 bucăți săpun Elida 60 l.; negru de cuptor 6 l.; linguri de lemn 8 l.; vopsea pentru văruiț camera 30 l.; periută de dinți 20 l.; cremă de dinți 20 l.; ace de cusut 5 l.; croșetă și ață de croșetat 60 l.; patente (?); o duzină de plicuri 45 l.; o perniță cusută cu lână (?); servitoarea 1600 l.; servitor 3000 l. — total 8024 l.

Suma totală a cheltuelilor 14.563 l.

Mohu este un sat mai mult agricol; pământul e bun dar puțin. Cu produsul pământului abia se hrănesc, încât nu pot vinde nimic. Totuși oamenii cei mai mulți au bani căci se ocupă cu

negotul. Negotul de vite și lapte mai ales este rentabil, satul fiind atât de aproape de oraș. Fiind într'o continuă atingere cu orașul, necesitățile lor se înmulțesc; gustul pentru alimente mai rafinate, dar mai ales preocupări în cecece privește îmbrăcămintea și preocupări estetice pentru înfrumusețarea interiorului locuinței se dezvoltă tot mai mult.

Aceste transformări sunt stimulate mult și de ambiția de a se întrece unul pe altul. *Maria Dordea.*

BCU Cluj / Central University Library Cluj

VIRGIL I. BARBAT

profesor la Universitatea din Cluj

Extensiunea Universitară — Lei 35

Premisele Umane ale Culturii — Lei 40

Cultura Mulțimii

Activitatea Extensiunii Universitare în cursul lunii Martie, 1931

Rubrica aceasta este îngrijită de
dl Dr. L. BOLOGA

Conferințele și orasele în care s'a vorbit.

În cursul lunii Martie membrii Extensiunii Universitare din Cluj au ținut următoarele conferințe:

Arad

Politica mineralelor — — — Prof. V. Stanciu
O alianță româno-maghiară la 1859 „ A. Lapedatu
Idealurile culturale ale omenirii în
cursul veacurilor — — — „ O. Ghibu

Blaj

Platon și Părinții Bisericii — — Prof. Șt. Bezdechi
Vechimea Românilor pe baza To-
ponimiei și Onomasticeii — — „ N. Drăganu

Cluj

Humorul velen — — — — Prof. Șt. Bezdechi
Tălmăcirea viselor — — — „ I. Minea
O alianță româno-maghiară la 1859 „ A. Lapedatu
Capital național și internațional „ Gh. Leon

Deva

Românii și Ungurii între 1848-1867 Prof. A. Lapedatu

Hunedoara

Opera culturală a Bisericii româ-
nești — — — — — Prof. I. Lupaș

Oradea-Mare

Vechimea Românilor pe baza To-
ponimiei și Onomasticeii — — Prof. N. Drăganu

Reghin

Inceputul și sfârșitul lumilor — Prof. A. Maior
Neam, Popor, Națiune. — — — „ F. Ștefănescu-Goangă

Sebeș

Mai putem avea vulcani activi în
 Țara noastră? — — — — Prof. V. Stanciu
 Școală nouă, generație nouă — „ L. Rusu

Sibiu

Omul biologic și omul social — Prof. V. Bărbat

Târgu-Mureș

O știință nouă: Psihotehnica — Prof. F. Ștefănescu-Goangă

Timișoara

Idealurile culturale ale omenirii în
 cursul veacurilor — — — Prof. O. Ghibu

Turda

Senilitate. Longevitate — — — Prof. C. I. Urechia
 Știință și Ocultism — — — „ M. Botez

REZUMATUL CONFERINȚELOR DELA CLUJ.**Humorul elen**

Conferință ținută de Dl Prof. Șt. Bezdechi, în ziua de 6 Martie.

Esenta humorului, luat în sens restrâns, constă într-o imbinare de sentiment și comic, de pesimism și idealitate. „Spiritul“, spre deosebire de humor, e produsul rațiunii lipsite de căldura sentimentului și e născut în vremuri de raționalitate, de scepticism și discursivitate.

Poporul elen, de o scilpitoare inteligență, a fost spiritual în gradul cel mai înalt, iar din cunoașterea intensă a laturei tragice a existenței și-a creat un humor, disolvant al pesimismului lucru care însemna triumful asupra tragediei vieții. Într'adevăr, vestigiile de humor și spirit găsim în toate domeniile sale de activitate. Literatura elenă, care se ridică până la cele mai înalte culmi ale spiritului, păstrează strânse legături și cu realitățile zilei. Alături de măreția eroului homeric stă caraghioasa caricatură a acestuia, iar încordarea celui ce asista la zguduitorile conflicte din tragedie era destinsă de acele drame satirice care încheiau ciclul unei reprezentații; dar culmea humorului în teatru o formează comediile lui Aristofan. Tot așa, lirismul e îmbibat cu accente de cel mai delicios humor. Humor găsim și la filosofii târzii, la sofisti și oratori. Mai multe vestigiile ne-au rămas dela Diogene, filosof cinic, din care dăm un specimen: Un parvenit, notoriu prin necinstea și ticăloșia lui, își clădise o casă somptuoasă, deasupra ușilor căreia scrisese: „Nimic rău să nu între pe aici!“ Diogene trecând odată pe acolo și zăbind inscripția, întrebă pe cei din jurul lui: „Dar stăpânul casei pe unde intră?“

Au rămas și numeroase vestigiile de humor popular, păstrat ca un bun comun în diferite colecții de glume, care circulau în lumea greacă.

Ca o reminiscență, ce s'a perpetuat până la noi, este epigrama, cu altă nuanță la început, însă de prin sec. III—II a Chr. cu aceea ce o are și astăzi.

Poporul elen, atât de susceptibil a suferi dureri, dar tot atât de capabil de a se înveseli, a găsit loc de cinste în panteonul divinităților lui și pentru zeul râsului. Deși s'au născut din lacrimile lui Dionysos, Elenii au râs mai cu poftă decât zeli chiar, fiii surăsului; căci, după ce au scăpat de obsesia realităților triste și de plâns, au știut să-și facă din râs o îmbătătoare voluptate. (N. L.).

Tălmăcirea viselor

Conferință ținută de Dl Prof. I. Minea, în ziua de 13 Martie.

Tălmăcirea viselor este un fapt care a preocupat mintea omenească din cele mai îndepărtate timpuri. La Indieni, Asirieni, Chinezii, Evrei, Greci găsim o mulțime de date, care ne arată preocuparea de a explica visele. Ele erau socotite, în cele mai multe cazuri, ca prevestitoare ale viitorului. De aici, probabil și curiozitatea omenească de a pătrunde taina lor. În timpurile noastre problema viselor este o problemă științifică și se cercetează de fiziologi, psihologi și medici, cu mijloace științifice.

Visul este rezultatul unei activități curioase a creierului nostru. El este totdeauna în legătură cu un obiect, cu o idee sau gând care au precedat somnul. Prin activitatea spontană a creierului sau prin iritațiunea vre-unei părți a corpului în timpul somnului, pot lua naștere diferite vise.

Visele se pot împărți: 1. *Visuri fizice* (acestea sunt rezultatul unei excitații fizice externe). 2. *Visuri psihice* (care sunt rezultatul unei excitații nervoase).

Visele sunt socotite că simboluri ale întâmplărilor viitoare. Ele pot conține și ceva telepatic. Intrucât visele sunt în legătură cu înconștientul nostru, care e legat de eul nostru, e posibil ca ele să ne desvăluie dorințele noastre, care în starea trează sunt suprimate de conștiință. Visele telepatice ne dau știri despre persoane înrudite de aproape cu noi, care însă sunt îndepărtate de noi în spațiu. Unii explică aceasta prin unde electrice care ar ieși din capul celui înrudit și ar pune în vibrație creierul care e asemănător, ca construcție, lui. (L. B.).

O alianță româno-maghiară la 1859

Conferință ținută de Dl Prof. A. Lapedatu, în ziua de 20 Martie.

În anul 1859 s'a încheiat o alianță între Domnitorul Cuza și Unguri prin mijlocirea Franței și a Italiei. Importanța acestei alianțe n'a fost îndeajuns apreciată de istoricii noștri, deși constituie în istoria contemporană un caz unic de apropiere între Români și Unguri, în veșnic antagonism altfel.

Prilejul alianței a fost războiul dela 1859 pentru independența Italiei, când Cavour, în înțelegere cu Napoleon, a căutat să provoace o resurrecție a Ungurilor simultan cu acest războiu. Kossuth a condiționat intrarea Ungurilor în acțiune de o alianță cu Românii și Sârbii. La dorința lui Napoleon, în Martie 1859, Domnitorul Cuza și generalul Klapka, delegatul lui Kossuth, au încheiat o convenție militară pentru organizarea unei acțiuni militare în Moldova. Vodă Cuza dându-și seamă însă că o intervenție armată alături de Unguri nu se poate face fără soluționarea problemei Românilor din Ardeal, a încheiat și o convenție politică, mai importantă decât cea militară și care conținea următoarele puncte: 1. Locuitorii unguri, români și sârbi să renunțe la ostilități. 2. Uitarea vechilor discordii. 3. Aceleași drepturi pentru toți locuitorii. 4. Autonomia comunelor și conștatelor. 5. Independență complectă pentru confesiuni în ce privește cultele. 6. Armată separată pentru fiecare națiune. 7. Convocarea unei diete care singură să poată hotărî unirea Ardealului cu Ungaria sau declară independența Ardealului și 8. Fraternitate deplină.

Aceste convenții din cauza diferitelor evenimente politice nu s'au mai pus în aplicare, rămânând astfel doar ca documente pentru judecarea faptelor istorice din acele vremuri și totodată dovezi care să arate preocuparea conducătorilor noștri politici de atunci, de a nu compromite cu nimic realizarea în viitor a idealului nostru național. (T. B.).

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Capitalul național și internațional

Conferință ținută de Dl Prof. Gh. Leon, în ziua de 27 Martie.

Fenomenele economice fiind aspecte ale fenomenelor politice, se poate face distincția între capital național și capital internațional, după cum unul se naște și se dezvoltă în limitele teritoriale ale statului național și promovează interesele statului național asociindu-se politicii acestui stat, iar celalalt nu servește interesele și nu ține să se asocieze politicii țării în care se găsește.

Capitalul național, cași cel internațional circulă după legile economice. Forma sub care circulă e *emigrarea* și *imigrarea* — același fenomen privit din două puncte de vedere. Capitalurile emigrează din motive de ordin economic sau din motive politice în două feluri: 1. intrând în „pensiune“ (cazul capitalurilor române din Elveția d. ex.) și 2. pentru investiții.

Emigrarea capitalurilor dintr'o țară saturată de capitaluri e un bine pentru acea țară, deși lucru acesta prezintă pericolul propagării spiritului de rentier: dar când ele pleacă dintr'o țară nesaturată (cum e cazul nostru), acest fapt constituie o adevărată pagubă pentru țara respectivă. Deaceia, chiar țări bogate în capitaluri, ca Franța, s'au străduit să ia măsuri pentru a împiedeca ieșirea nefolositoare a capitalului din țară.

Imigrarea capitalului constituie un bine pentru țară, presupunând

că acest capital urmărește numai rentabilitatea. Dar el aproape întotdeauna vine însoțit de interese politice, servind tendințele imperialiste ale statelor mai mari. Forma sub care capitalurile străine se introduc în țară este aceea a *investițiilor particulare* și a *imprumuturilor de stat*, fie dela stat la stat, cum a fost în războiul mondial, fie dela particular la stat.

Penetrațiunea capitalului străin aduce o știrbire a economiei naționale și poate altera caracterul statului național. (Ex. Standard Oil și politica petrolului în Mexic și chiar și în țara noastră). Din acest motiv, nu este indiferent pentru un stat național dacă își dezvoltă economia națională prin capital național sau prin capital internațional. Lipsindu-i capitalul necesar, statul poate accepta capitalul internațional, dar numai în acele ramuri de producție economică în care interesul general e mai greu de primejduit (drumuri, construcții). Însă acolo unde e vorba de generatoare de energie sau căi ferate, statul trebuie să utilizeze capitalul din țară. Datoria statului e să lupte pentru formarea acestui capital și să controleze capitalul străin. (T. B.).

Note

Profesorul Andrews la Cluj. Colaboratorul nostru, profesorul *Arthur J. Andrews*, va veni în primăvara aceasta, în urma invitației Facultății de Litere și Filosofie, să țină câteva conferințe la Universitatea din Cluj. Dsa face o călătorie mai mare în Europa răsăriteană, având un întreg program de muncă.

Intre altele, va lua parte, în Mai, la un congres internațional de istorie.

Va ține apoi o serie de conferințe la Universitatea din Cluj, la sfârșitul lui Mai și începutul lui Iunie, asupra relațiilor Statelor Unite cu Europa răsăriteană și asupra politicii externe americane.

Va ține conferințe la Praga, sub auspiciile societății engleze-ceshoslovice, la sfârșitul lui Iunie.

Va vizita Polonia, în urma învătării mai multor organizații.

Va cerceta tot ce va putea găsi în Arhivele țărilor vizitate pentru complectarea istoriei sale asupra Răsăritului apropiat.

La Cluj va sta probabil câteva săptămâni.

Tot Dr. Addams. În numărul trecut al revistei noastre am dat portretul celebrei Jane Addams, promovată doctor de onoare de către Universitatea din Chicago, pentru activitatea ei de 40 de ani pe tărâmul social.

Mai publicăm astăzi câteva fragmente, luate dintr'un număr mai vechiu al revistei *The Survey* (15. II. 1927) și în care este vorba tot de Jane Addams.

Ea este, după colaboratorii acestei reviste:

„*Un mare om de stat fără portofoliu*“.

„*Un mare profesor fără catedră universitară*“.

„*O femeie — șef într'o lume a bărbaților*“.

Fostul guvernator al statului New-York, Al. Smith, are tot în acel loc, următoarea apreciere:

„Să-mi fie permis și mie să iau parte la tributul ce se aduce Jane-i Addams, căci ea nu aparține numai orașului Chicago, ci națiunii și lumii întregi. Nici un American n'a contribuit atât de mult cât ea la deșteptarea conștiinței noastre sociale. Ea a fost un om de stat al societății, colaborând în felul ei cu oamenii publici oficiali spre a face din guvernământ un instru-

„Dacă el poate să voteze, de ce să nu pot și eu?”

(După *The Philistine*)

ment în serviciul omenirii. În viața ei provocătoare de entuziasm, în scrierile ei și în mișcarea pe care a condus-o, Jane Addams a intrupat spiritul democrației adevărate, care vede valorile potențiale existente în fiecare suflet, fără deosebire de rasă, crez

sau origină. Cinstind pe Jane Addams noi cinstim idealismul femeii americane“.

Acest idealism a dus la egalitatea politică a femeilor și a bărbaților. Dar pentru a se ajunge aici a fost totuși nevoie de o oarecare luptă, în care s'a accentuat, de multe ori, nedreptatea care se face atunci când se permite unui bărbat, fie el și un bețiv ordinar, să voteze, în vreme ce se refuză acest privilegiu unei soții, oricât ar fi ea de cultă.

Cererile femeilor din Jugoslavia. „Congresul asociațiilor femeilor jugoslave“ s'a închis cu următoarele deziderate:

1. „Trebuie să se înființeze, ca și în străinătate, oficii de consultare și de sfătuire, unde tineretul să caute indicații folositoare pentru alegerea unei meserii sau ocupații potrivit aptitudinilor fiecăruia.“

2. „La primirea și înscrierea în școlile normale, trebuie să fie favorizați nu numai absolvenții gimnaziilor, ci și absolvenții merițiși ai școalelor civile.“

3. „La consulatele jugoslave, cari au deaface cu emigranții, să se numească în funcții și femei, cari cu sfaturi și cu fapta să ajute în chestiunile femeiești pe femeile emigrante.“

4. „După dizolvarea tuturor biourilor particulare pentru mijlocire de felurite întreprinderi de către ministerul politiceii sociale, ar putea fi păstrate oficiile și biourile de binefacere de până acum, cari au fost susținute de asociații de femei caritabile și organizate așa fel, ca să poată conlucra cu oficiile statului.“

5. „Relativ la noua lege a executării drepturilor cetățenești, se cere stăruitor să se prevadă complectă egalitate între bărbat și femeie“.

6. „In toată țara, la posturile de poliție mai importante, se cere, în chestiuni ce privesc exclusiv pe femei, să fie numite și dintre ele ca organe ale poliției“.

7. „Cea mai înaltă atenție școalelor de fete, care trebuiesc instalate peste tot în clădiri deosebite.“

8. „Ca și în străinătate, trebuie și în Jugoslavia ca o zi pe an, ziua copiilor, să fie consacrată educației și sănătății copiilor. Se încredințează președinției asociației, să aleagă timpul cel mai favorabil pentru aceasta.“

(Școala și Viața, Martie, 1931).

Problema păcii internaționale. Frederick I. Schuman recenzează în *The American Journal of Sociology* o lucrare a lui N. M. Butler: *Drumul spre pace...*, apărută în englezește, la New-York (The Path to Peace, Essays and Adresses on Peace and Its Making, Charles Scribner's Sons, 1930). Butler este președintele Universității Columbia (New-York) și președintele fundației Carnegie, pentru promovarea păcii. D. Butler este acuzat de

Schuman că a făcut în lucrarea sa cea nouă prea mult operă de evanghelist și nu în destul operă de știință. Iar noi nu trebuie să uităm, zice Schuman, „că dacă războiul va putea fi isgonit din lume, lucrul acesta nu va avea loc prin lecții de morală, ci printr'o analiză a cauzelor lui, printr'o analiză mai adâncă decât o fac de obicei oamenii politici și cercetătorii obișnuiți. Un astfel de studiu s'ar putea să ne ducă la concluzia că rădăcinile certurilor internaționale sunt înfipte atât de adânc în structura economică și politică a lumii apusene, încât să nu poată fi smulse de acolo decât printr'o transformare revoluționară a întregii ordine sociale. În orice caz, încheie Schuman, oameni ca Butler, sau Briand, sau Kellogg și mijloace ca cele oferite de conferințele pentru desarmare sau pactele de pace au ceva din doctorii și medicamentele care atacă simptomele unei boli organice și lasă neatinsă rădăcina răului“.

Această judecată, venită din America pacifistă, e bine să fie menționată.

Ce să învețe studentul la Universitate. Printre notele rămase de pe urma lui Eliot, fost aproape o jumătate de veac președinte al Universității americane Harvard, s'a găsit schița pe care o făcuse în vederea unei conferințe: „*Ce trebuie să învețe studentul în Universitate, pentruca să poată reuși apoi în viață?*“. Redăm, după *The Nation* (Iulie 18, 1928), cele cinci puncte pe care le fixează Eliot.

„1. Un corp gata de funcționat. Nu numai decât mușchi de atlet. Circulație bună a sângelui, digestie, somn bun și la comandă și nervi viși și solizi“.

„2. Putere de a executa o muncă intelectuală intensă și mai lungă“.

„3. Obiceiul de a gândi în chip independent asupra cărților, asupra obiceiurilor existente și asupra evenimentelor curente. Preparația universitară este ceva deosebit de cea militară sau industrială“.

„4. Obiceiul de a avea o conduită liniștită, discretă și independentă, iar nu una luată dela alții sau influențată de vulgaritatea din afară“.

„5. Relații puține și față de ele rezervă; doar câțiva prieteni intimi. E preferabil poate ca studentul să nu facă parte din nici o societate. Caracterul să fie întipărit în așa fel în față, încât

să-l poată vedea imediat oricine, așa ca nimeni să nu aibă curajul să vină cu o propunere desonorantă“.

După aceste note, revista americană pomenită face câteva observații, din care reținem sfârșitul: „Noi recomandăm această opinie, a unuia din cei mai mari educatori ai Americii, că preparația universitară este ceva cu totul opus educației militare și o recomandăm în special aceluia din profesorii noștri universitari, care voesc să introducă și în colegii și universități spiritul militar. Unul vrea să învețe pe oameni să gândească independent; ceilalți vor să-i facă să-și subordoneze religia, morala, conștiința și voința lor, printr'o supunere oarbă, aceluia care din întâmplare va fi șeful lor.“

Știri agricole.

În cronică agricolă a revistei franceze „Journal d'Agriculture pratique“ delă 24 Ianuarie, d. Ad. J. Charon publică media prețului grâului pe suta de kgr. în franci francezi, transportat la gara cea mai apropiată, pentru următoarele țări:

Elveția	205,01	adică lei	1363,31
Italia	153,14	„ „	1008,38
Franța	151,90	„ „	1000,13
Germania	136,83	„ „	909,91
Austria	82,—	„ „	545,30
Anglia	76,07	„ „	505,86
Polonia	69,90	„ „	464,83
Ungaria	66,93	„ „	445,74
Jugoslavia	57,79	„ „	450,30
Argentina	51,87	„ „	344,93
Canada	51,62	„ „	343,27
Statele Unite	51,62	„ „	343,27
România	30,38	„ „	201,36

Dr. Bickerich publică în ziarul german „Reichspost“ următoarele date asupra datoriei agricole din statele agrare de est și sud ale Europei. Prima cifră arată datoria pe Ha.; a doua, datoria în miliarde lei, pentru întreaga țară (transformările în lei fiind făcute de noi):

Polonia	1680	peste 42 miliarde
Letonia	2359	peste 8 și ¼ miliarde
Estonia	1349	aproape 4 miliarde
Ungaria	5730	peste 41 miliarde
România	2359	peste 40 miliarde
Jugoslavia	9940	peste 120 miliarde
Bulgaria	1680	peste 6 și ¾ miliarde

Notițe

— Caricaturistul francez Ferdinand Bac publică în *La Revue de Paris* niște „note asupra Germaniei de Sud”, din care reținem afirmația că „Germania nu este cu adevărat unită decât pentru străinătate”. Se pare că între sudul Germaniei și Prusia, ura este încă foarte vie și că sunt Bavaresi cari regretă că Aliații nu au profitat de situația lor de învingători pentru a lua conducerea Germaniei din mâna „atotputerniciei agresive a Prusiei, care e cauza tuturor nenorocirilor”.

— Referindu-se la diferite anchete întreprinse de secretariatul țăranilor elvețieni, precum și de anumite oficii de contabilitate agricolă din Germania și Danemarca, dnii P. Courtin și R. Fromont (în studiul lor „Producție și Populație”, publicat în *Revue d'Economie Politique*) stabilesc că venitul capitalului agricol a scăzut dela 50 până la 75% (și uneori chiar mai mult) față de perioada de înainte de război. De altă parte aceeași autori, bazați pe o anchetă întreprinsă în 20 de țări europene, 2 din Africa (Algeria și Africa de Sud) și 2 din America (Statele Unite și Canada), stabilesc că în 1927—1928 puterea de cumpărare a produselor agricole (adică ceea ce se poate cumpăra de ex. cu un sac de grâu), a scăzut cu 9,1% față de cheltuelile de exploatare și cu 20,3% pentru cheltuelile necesare vieții. (*Revue d'Economie Rurale*).

— Intr'un articol recent, Maxim

Gorki arată că vechea literatură rusească era mai ades o literatură a regiunii moscovite. Toți clasicii ruși, (spune el) și mulți din scriitorii de seamă ai Rusiei dinainte de război erau din guberniile Tula, Orlov și guberniile din apropierea Moscovei.

Dimineața dela 6 Aprilie curent, dă ca prim articol ceva despre *Conferința grăului*, cu iscălitura M. Sevastos. Articolul începe cu o ironie la adresa politicienilor, arată apoi ce s'a lucrat la conferința în chestiune și sfârșește prin a da câteva sfaturi, căci cum spune domnul M. Sevastos, „situația de până acum nu mai poate continua. Trebuie să înțelegem cu toții lucrul acesta”.

Domnul M. Sevastos s'a gândit probabil la starea agriculturii, când a spus vorbele de mai sus. Cu voia d-sale, noi le întindem și la gazetărie! Căci atunci când M. Sevastos scria că: „ochii tuturor țărilor se îndreaptă spre Geneva”, ei erau îndreptați spre Roma, unde a avut de fapt loc nenorocita aceea de conferință!

— O apologie a automobilului găsim în revista franceză „*Mercure de France*”, dela 15 Ianuarie 1931 (Et. Bernard-Précy, *La Révolution Automobile*).

O apologie a automobilului, însoțită de o ieșire împotriva drumului de fier pe care îl acuză că a creiat „curente nenaturale”, care au favorizat „creșterea nemăsura-

tă a orașelor mari, grăbind astfel depopularea satelor“.

Grație însă automobilului „omul dela oraș își reia contactul cu omul dela țară“. Drumul redevenind viu, țăranul începe să se simtă „mai puțin părăsit“. Automobilul luptă astfel „contra izolării rurale“.

Automobilul aduce libertatea de mișcare, dând astfel viață tuturor colțișoarelor de țară, pe care drumul de fier le omorâse.

Că sunt imbecili cari resimt o vanitate ridicolă să-și impună vcința unei mașini puternice, scotindu-se prin aceasta ei înșiși crescuți ca personalitate, aceasta este un detaliu fără importanță, spune dl Précy, căci „imbecili vor fi întotdeauna, chiar mergând pe jos“.

— Scrisorile dinainte de 1917 ale lui Lenin către familia sa, publicate acum de curând, scot la iveală un Lenin plin de cele mai afectuoase sentimente față de ai săi, și mai ales față de mamă-sa, pentru care avea un adevărat cult.

— Violențele de limbaj (și uneori chiar mai mult de cât limbaj), care au loc în timpul din urmă în Parlament, ar pleda după unii, împotriva parlamentarismului. După alții, împotriva sistemului de selecționare (al parlamentarilor).

În adevăr, ce-i de vină omleta, dacă ouăle nu-s proaspete?

— La Cluj se găsesc de vânzare *Bretzels au sel*, Singer, aduși din Băle, în pachetele de câte 12 bucăți și cântărind 50 de grame fiecare pachetel. E vorba de niște cornulețe cu sare, pentru băutorii de bere. Pachetelul costă 24 lei.

Tot la Cluj avem *făină de ovăz*, pentru copii adusă dela fabrica Knorr, din Germania. Pachetelul de 100 grame costă 38 lei.

Ziarul *Dimineața* ne spune că ar exista la București, mere din

California, cu 60 lei kilogramul, mere care, fie zis în treacăt, se vând la Cluj cu 80 lei kilogramul. Iar ziarul bucureștean ne spune că ar exista în țară un trust al merelor, care face că chiar fructele produse la noi nu se vând mai ieftin ca cele aduse de peste ocean.

Gândindu-ne totuși numai la cornulețele lui Singer și la făina de ovăz a lui Knorr, suntem în drept să credem că există și un alt trust, al prostiei, care a grămădit în țară la noi imbecilitatea lumii întregi.

— Profesorul James E. Boyle, de la Cornell University (Ithaca, N. Y., U. S. A.), în lucrarea sa *Farm Relief*, arată că producția agricolă din statele New-York și Kansas, care sunt state de mare producție industrială, se ridică la aproape 510 milioane (N. Y.) și 639 milioane (Kan.) dolari; pe când producția agricolă din statele Pennsylvania și Nebrasca, care sunt state „eminamente“ agricole, e numai de 483 milioane (Pen.) și 606 milioane (Nebr.) dolari. Ceeace arată că industria nu este o concurență a agriculturii, cele două producții, agricolă și industrială, mergând paralel și ajutându-se una pe alta.

— Producția mondială de aur dela 1835 până la 1929 se ridică la 3.849 milioane lire sterline (cam 3.350 miliarde lei de ai noștri). Din totalul acesta 27% s'a întrebuințat pentru artele industriale (tehnica dentară, bijuterie, orfevrie, ceasornicărie, etc.); 17% a fost acumulat în tezaurile Indiei, Chinei și Egiptului; iar 56% a rămas disponibil pentru nevoile monetare.

Producția cea mai mare a fost în 1915: peste 96 milioane lire sterline. Printre țările producătoare Transvalul este în frunte, producând, cu începere dela 1924, peste jumătate din producția totală mondială.

— „Ceeace mă inconjoară, ceeace am cumpărat, ceeace am scris, ceeace am tipărit, copiii mei, cărțile mele, dezordinea sau ordinea mea — toate acestea îmi seamănă mai mult decât îmi pot eu semăna. Au mai multă stabilitate și figură decât clipa întregului meu” (Paul Valéry).

— *Adevărul literar și artistic* dela 5 Aprilie curent publică un articolăș: „Ingerul păzitor” al lui Anatole France. Articolășul este foarte intresant și este iscălit de

Z. N., care uită doar să spună că este o traducere prescurtată a unui articol iscălit de J. H. Rosny aîn și publicat în *Les Nouvelles littéraires* dela 14 Martie, 1931.

De altfel, *Adevărul literar și artistic* practică regulat sistemul acesta de împrumuturi și pentru caricaturile sale, despre care iarăș nu spune de unde le ia, ceiace este un rău, căci nu dă publicului, în felul acesta, posibilitatea de a vedea variația spiritului dela popor la popor!

Cărți și reviste primite

Leon Lewenter: Așa nu mai merge, Tipografia „Munca Grafică”, București, 1931.

Șt. Bezdechi și Dr. G. Retezeanu: Contribuțiuni la un îndreptar ortografic medical. Tipografia „Transilvania”, Cluj.

I. Adamoiu: Probleme din psihologia contemporană. Tipografia Ion Lazăr, Făgăraș, 1930.

Școala și Viața, revista asociației generale a învățătorilor din România, Martie, 1931.

Cele Trei Crișuri, Oradea.

Semenicul, Lugoj.

Cetatea-Albă, Cetatea-Albă.

Aradul, Arad.

Cuvântul, Piatra-Neamțu.

Luceafărul, Brăila.

